omnia pia loca Viæ Crucis, ſeu Calvarii a Religioſis, ſeu Ordinibus utriuſque ſexus, obedientiæ, vel directioni Miniſtri Generalis Ordinis Minorum S. Franciſci ſubjectis, ubicumque terrarum ad inſtar Stationum Viæ Crucis, ſeu Calvarii Montis Jeruſalem erecta, gaudeant eiſdem Privilegiis, & Indulgentiis, ibi a pluribus Romanis Pontificibus pro cunctis fidelibus utriuſque ſexus conceſſis?

3808 RESpond. affirmative; ſic namque declaratum fuit ab Innoc. XII. in Bulla relata *n.* 3806. quæ incip. *Sua Nobis*, declarativa confirmationis prædictæ mutuæ communicationis factæ ab Innocent. XI. ubi inter alia reperitur reſolutio hujus dubii, tenoris ſequentis.

(Sed quia adhuc poſt prædictum Decretum dubitabant nonnulli, an mens dictæ Congregationis fuerit ſtabilire, quod pia Loca Viæ Crucis, ſeu Calvarii, ad recolendam, ſeu meditandam Chriſti Paſſionem, a præmemoratis Perſonis, ſeu Ordinibus ad inſtar Stationum Calvarii Montis, juxta diverſa etiam privilegia Sanctæ Sedis erecta, comprehenſa ſint in præfata mutua communicatione, eadem Congregatio ſub die 12. menſis Novembris mox elapſi declaravit, etiam præfata pia Loca Viæ Crucis, ſeu Calvarii, comprehendi in ſæpe dictis Litteris dicti Innocentii XI. Prædeceſſoris Noſtri, ac proinde frui, & gaudere poſſe Indulgentiis, & Privilegiis in eiſdem Litteris contentis, & expreſſis, ac Nos ſententiam præmemoratæ Congregationis ſub die 15. ejuſdem menſis Novembris pariter benigne approbavimus, ſicuti in Decreto præfatæ Congregationis, deſuper ſimiliter emanato, plenius continetur).

3809 Inſuper in alio Brevi ejuſdem Innoc. XII. incip. *Debitum, &c.* Ordini noſtro conceſſo 19. Maji 1694. inſerta, ac comprobata reperitur ſequens diſpoſitio in noſtro Capitulo Generali, ut ſequitur.

(Quoad Tertiarios vero, & Chordigeros, ſerventur ſtatuta, ſeu Decreta Capituli Generalis Romæ, ut præfertur, anno 1688. celebrati: omnimodaque adhibeatur cura, ut in cunctis Confraternitatibus erectis, ſeu erigendis in Eccleſiis Conventuum, ſeu Monaſteriorum, &c. Exercitium Viæ Crucis; & orationis mentalis, quamcitius ſtabiliatur; eoque introducto, una e Dominicis, ſeu diebus feſtivis, pro quolibet menſe, a Superiore Locali, de aſſenſu diſcretorii Conventus, ſeu Monaſterii, in perpetuum aſſignabitur, ad conſequendam Indulgentiam Plenariam, noviſſime a SS. D. N. Innocentio XII. in Brevi *Ad ea*, benigne conceſſam.) Quæ ordinatio in non exiguum cedet animarum profectum, ſi ubique terrarum a Noſtratibus praxi mandetur.

3810 Ex præmiſſis Bullis vides, hujuſmodi pia loca debere eſſe erecta a Noſtris: Indulgentias vero lucrifieri ab omnibus Chriſti fidelibus utriuſque ſexus.

3811 Indulgentiæ Stationum Viæ Crucis, & Calvarii Montis Jeruſalem, quibus per communicationem juxta præfata Brevia gaudent recenſita loca Viæ Crucis ubique a Noſtris erecta, ſunt plures Indulgentiæ Plenariæ, ac non Plenariæ, cum liberatione unius animæ a Purgatorii pœnis, ut conſtat ex compilatione Indulgentiarum per Reverendiſs. P. Matthæum a S. Stephano tunc Miniſtrum Generalem, nunc Cephaludenſem Epiſcopum, facta, & hic Panormi typis data anno 1698.

3812 Catalogum Indulgentiarum non revocatarum habes apud Rodriqu. in comp. Port. Lantuſcam, & Matthæucci *verb. Indulgent. v. Propoſ. 37. ab Alex. VII. damn.*

DECRETUM

De Apochryphis Indulgentiis ab Innocentio XI. approbatum.

3813 DElatæ ſæpius fuere ad Sacram Congregationem Indulgentiis, ſacriſque Reliquiis præpoſitam, Indulgentiæ quædam confictæ, & omnino falſæ, quæ per diverſas Orbis Chriſtiani partes circumferuntur; aliæ vero examinandæ, quæ adhibito ſtudio inventæ ſunt, vel apocryphæ, vel a Romanis Pontificibus revocatæ, vel nullæ, quod datum eis tempus prætериiſſet: quarum quidem plurimæ, cum non facilem cognitionem habeant, Chriſti fideles harum rerum, minus peritos fallunt, qui ſpe indulgentiæ, remiſſioniſque peccatorum ſuorum conſequendæ fruſtrantur. Quamobrem eadem Sacr. Congregatio vehementer cupiens huic malo magis in dies ſerpenti occurrere, animarum profectui, & Indulgentiarum dignitati conſulere, plures illarum ſingulari diligentia colligi, & in Indicem referri curavit.

Tales in primis ſunt illæ, uti aſſerunt, conceſſæ a Joanne II. & Sixto IV. recitantibus orationem charitatis Jeſu Chriſti Domini Noſtri, *Preçor te, piiſſime Domine, &c.* ab Urbano II. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, ut vulgo dici ſolet, Campagnolæ, & Sanctæ Victoriæ, ab Eugenio III. Revelationi de Plaga in humero Jeſu Chriſti, factæ S. Bernardo, ab Innoc. III. Archiconfraternitati, & Ordini Redemptionis, a Bonifacio Nono viſitantibus Capellam S. Nicolai de Tolentino in ejus die feſto, a Joan. XXII. oſculantibus menſuram plantæ pedis Beatæ Mariæ Virginis, ab Alexand. VI. Imagini B. Mariæ, vulgo dictæ Lagetthi, a Leone X. geſtantibus funiculum S. Franciſci, primum in Urbe impreſſæ, deinde Mediolani ann. 1665. (ſuas tamen habent, & veras, Confratres Archiconfraternitatis Chordigerorum S. Franciſci) recitantibus Salutationem Angelicam ad pulſum horologii, & Imagini Conceptionis Mariæ Virginis Immaculatæ in circulo depictæ, cujus pedibus Luna ſubjecta eſt, a Pio IV. vel Pio V. Principi Senarum, a Clemente VIII. dicentibus Orationem: *O magnum myſterium, &c.* & Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, quam vocant, Montis Serrati, Avenione impreſſæ, tum aliæ pro animabus Chriſti fidelium defunctorum, impreſſæ Matriti 20. Julii 1606. a Paulo V. cantantibus Hymnum. *Te Matrem Dei laudamus, te Mariam Virginem confitemur, &c.* vel ſi die Sabbati interfuerint, dum idem canitur, & coronis, Roſariis, Immaginibus, & Numiſmatibus, quæ Medalias appellant, ab eo benedictis, Federico Cardinali Borromeo ſupplicante anno 1611. dum Eccleſia Romæ in honorem Sancti Caroli ædificaretur, & ab eodem Paulo, & Gregorio Decimoquinto dicentibus: *Sia lodato il Santiſſimo Sacramento, Laus Sanctiſſimo Sacramento*, ab Urbano VIII. in honorem ejuſdem Sacramenti, precibus Cardinalis Magalotti, & Sacerdotibus, celebrata Miſſa, dicentibus: *Ave, filia Dei Patris, Ave Mater Dei Filii, &c.* a Clemente X. recitantibus mane, meridie, ac veſpere conſuetam Antiphonam, *Angelus Domini, &c.* & in fine, *Deo Gratias, & Mariæ.* Ac demum aliæ a nonnullis Romanis Pontificibus tributæ, ut ajunt, Coronæ Myſteriorum Paſſionis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, prece Magni Ducis Etruriæ.

Talis Indulgentia Sodalitatis Sancti Nicolai, quæ repetita quinquies Oratione Dominica, & Salutatione Angelica, unam liberari animam quolibet die a Purgatorii pœnis affirmant. Tales aliæ Perusii Confraternitatis Sanctorum Sebaſtiani, & Rochi, & Romæ Societatis Sancti Bernardi ad Columnam Trajani. Tales demum aliæ Cruceſignatorum S. Euſtorgii Mediolani, Arimini, & Bononiæ.

Ejus generis ſunt & illæ conceſſæ, ut ajunt, Capellæ Roſarii in Eccleſia Sancti Antonii de Rovigo, ſeu Rhodigii, vel Eccleſiæ Sanctiſſimæ Trinitatis Bergomi,

mi, aut Sancti Petri Montis Todoni die feſtivo Inventionis Sanctiſs. Crucis, vel geſtantibus funiculum S. Franciſci de Paula, vel celebrantibus Miſſas S. Auguſtini, aut alias quinque in honorem quinque feſtivitatum B. V. vel recitantibus Officium Sanctę Franciſcę Romanę, aut Antiph. *O Paſſio magna, &c.* in memoriam Paſſionis Jeſu, aut Roſarium S. Annæ (quod Congr. Sacrorum Rituum non probat) aut Orationem, quæ impreſſa cum Imagine Sanctæ Annæ circumferri ſolet: *Ave gratia plena &c.* (quæ oratio prohibetur) aut Officium B. Virg. Immaculatæ, quod aſſerunt a Paulo Quinto probatum fuiſſe, aut Orationem: *Deus, qui nobis in Sancta Sindone, &c.* (excipitur Indulgentia centum dierum anno 1671. conceſſa precibus Duciſſæ Sabaudiæ ad annos 25 cunctis in illius ditione degentibus) aut aliam; *Ave filia Dei, &c.* poſt Communionem recitandam, vel aliquo conſpicuo ſigno venerantibus Sanctiſſimæ Eucharistiæ Sacramenti nomen. Indulgentiæ rurſus octoginta millium annorum veteri de Tabula exſcriptæ, quam in Baſilica Lateranenſi aſſervari affirmant, pro dicentibus Orationem illam vere piam: *Deus qui pro redemptione mundi, &c.* tum quæ impreſſæ fuerunt Papiæ anno 1670. ſub hoc titulo. *Sommario dell' Indulgenze conceſſe dalla Santità di N. S. Papa Leone X. all' Immagine della Concezione della Glorioſa Vergine Maria;* vel Piſauri ſub nomine B. Joannæ anno 1608. evulgatæ, vel Barlettæ, ſeu Batuli a recitantibus quaſdam non ſane malas Orationes lucrandæ; vel Parmæ a viſitantibus per Quadrageſimæ dies Eccleſias Tertii Ordinis Sancti Franciſci; vel Piſtorii, & Vaſtallæ a recitantibus Orationem, *Ave Sanctiſſima Maria Mater Dei, Regina Cœli, &c.* & aliæ in peculiari impreſſo libro deſcriptæ, quibus frui dicunt Devotos Seraphicos, & Benefactores.

His annumerandæ ſunt, quæ Crucibus Caravacenſibus tributæ dicuntur, vel Coronæ, ſive Stellario Conceptionis Virginis Immaculatæ, quod ex duodecim globulis precariis conſtat, vel Granis, Crucibus, & Coronis Aloyſiæ ab Aſcenſione Hiſpanæ Monialis Ordinis Sanctæ Claræ, vel Menſuræ altitudinis Jeſu Chriſti Domini Noſtri, vel Imagini, aut Menſuræ vulneris lateri ejus inflicti, vel Orationi, ut ajunt, in Sepulcro Domini noſtri repertæ, & Indulgentiæ, ajunt, innixæ revelationi factæ Sanctis Birgittæ, Mectildi, & Eliſabeth, vel Beatæ Joannæ de Cruce, conceſſæ, ut aſſerunt, granis, quæ aliquod ex tribus granis tetigerint extantibus penes Romanum Pontificem, Hiſpaniarum Regem, & Miniſtrum Generalem Fratrum Minorum Obſervantiæ S. Franciſci.

Omnes vero, & ſingulas jam dictas Indulgentias, Sacr. Congr. partim eſſe confictas, & plene falſas declarat, partim apocryphas, vel ex alio capite nullas, quæ nemini ſuffragari poſſunt, eaſque in futurum ullo in loco ut veras publicari, & lucrandas Chriſtifidelibus proponi vetat; Foliaque, & Libros, ubi ſic proponuntur, ſeu aſſeruntur, omnino præcipit aboleri, niſi prædictæ Indulgentiæ fuerint diligenter expunctæ; nec ideo tamen vult, alias, quas hoc Decretum non continet, pro veris & legitimis, taciteque probatis haberi.

Ac demum, omnes Indulgentias conceſſas ante Decretum Clem. VIII. latum die 9. Januarii 1597. Coronis, Roſariis, Granis, ſeu Calculis, Crucibus, & Imaginibus Sacris, vel ante Breve Pauli Quinti, quod incip. *Romanus Pontifex, &c.* editum 23. Maji anno 1606. perſonis Regularibus quarumcumque Religionum, & Ordinum, etiam Mendicantium, vel ante Conſtit. 115. Clement. VIII. cujus initium: *Quæcumque, &c.* & 68. Pauli Quinti incipientem: *Quæ ſalubriter, &c.* habitas per aggregationem, vel aliam communicationem ab Archiconfraternitate ulla, Ordine, Congregatione, Societate etiam Jeſu, Capitulo, vel Cœtu quocumque, vel ab eorum Officialibus, Superioribus, aliiſque perſonis, vel perſona, etiamſi earum, vel ejus mentio ſpecialis, & individua facienda eſſet, niſi fuerint deinde Romani Pontificis auctoritate innovatæ, aut confirmatæ, nullius eſſe roboris, & momenti pariter declarat.

Porro Summaria Indulgentiarum pro Congregationibus Doctrinæ Criſtianæ, Confraternitatibus Sanctiſſimæ Trinitatis, & Redemptionis Captivorum, Nominis Dei, Roſarii, B. Mariæ de Mercede, & Redemptionis Captivorum, B. Mariæ de Monte Carmelo, Cincturæ S. Auguſtini, & S. Monicæ, niſi ab eadem Congregatione recognita, non permittuntur.

Indulgentias vero Stationum Urbis, quæ a Romanis Pontificibus ſingulari quodam beneficio vel communicatæ ſunt, vel communicabuntur interdum aliquibus locis, Ordinibus aut perſonis, diebus tantum Stationum in Miſsali Romano deſcriptis ſuffragari poſse declarat, ſemel autem dumtaxat in die Plenariam Indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſsam, vel aliud pium opus peragentibus, lucrifieri.

De quibus relatione facta per Secretarium ad Sanctiſſimum, cuncta Sanctitas Sua probavit, & inviolanter ſervari juſſit.

Datum Romæ die 7. Martii 1677.

Aloyſius Card. Homodeus.

Loco ✠ Sigilli.

Michael Angelus Riccius Secr.

ALTARE PRIVILEGIATUM

3814 ESt illud, in quo a Summo Pontifice conceſſa eſt Indulgentia Plenaria pro defunctis; quam quidem poteſt Papa animabus Purgatorii concedere, eas liberando, non directe, & immediate per modum abſolutionis, & judicii, ut facit pro vivis, cum non ſint illi ſubjectæ; ſed per modum ſuffragii, ſeu cujuſdam auxilii, offerendo Deo de theſauro Eccleſiæ ſatisfactiones per modum pretii condigni pro earum liberatione.

3815 Indulgentia Altaris privilegiati, aut alia pro animabus Purgatorii conceſsa, certo & infallibiliter ſuum habet effectum. D. Thomas *in 4. diſt. 21. qu. 2. art. 3. quæſt. 2.* Maſtrius *diſ. 24. qu. 3. num. 46.* Diana *part. 9. tr. 2. reſ. 3.* Villalob. & communior contra Layman, & alios. Ratio eſt, quia ex una parte pretium quod offertur, eſt æquale debito; nam offert de theſauro Eccleſiæ conſiſtente in ſatisfactionibus Chriſti, B. Virginis, & Sanctorum, qui eſt ſuperabundans, & nunquam deficiens: *vide tom. 3. n. 241.* Ex alia parte habetur promiſſio Dei de tali pretio acceptando, incluſa in articulo fidei de communione Sanctorum, & expreſsa in verbis Chriſti Matth. 16. *Quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Quæ promiſſio eſt univerſalis, *Quodcumque*, & non excludit animas Purgatorii, quia ly *ſuper terram* cadit ſuper ſolutionem activam, non ſupra paſſivam.

3816 *Communio Sanctorum* conſiſtit in hoc, quod corpus Eccleſiæ Catholicæ, ſeu univerſalis, prout comprehendit tres partes, *militantem*, ſcilicet viatorum in hac vita contra hoſtes animæ militantium, *ſatisfacientem*, in alia vita in Purgatorio ſatisfacientium; & *triumphantem*, Beatorum in Paradiſo Deo fruentium, eſt ita perfecte unitum, ut unius membri bono participent cætera membra, ex Apoſtol. ad Roman. 2. & ex *Pſalm.* 118. ſic noſtræ orationes, & ſacrificia juvant animas Purgatorii; orationes vero Sanctorum nos juvant, & illas.

3817 Hinc colliges 1. differentiam inter ſuffragia, quæ a fidelibus propria auctoritate fiunt pro animabus Purgatorii, & inter ea, quæ fiunt auctoritate Apoſtolica; nam illa offeruntur per modum ſimplicis deprecationis, & impetrationis, ut Deus de congruo acceptare dignetur; hæc vero per modum compenſationis, & condignæ ſatisfactionis ex vi condigni pretii, quod offertur, & promiſſionis Dei de eo acceptando, incluſæ

ſæ in articulo fidei de communione Sanctorum, & expreſſe in verbis Chriſti.

3818 2. Quod nulla Indulgentia valeat pro defunctis, niſi ſit expreſſe a Papa conceſſa pro illis: quia nullus poteſt diſponere, & offerre pretium pro illis de bonis communibus Eccleſiæ, quæ ſunt ſatisfactiones Chriſti, & Sanctorum, niſi ſolus Papa.

QUÆRES I.

3819 In conceſſione Altaris privilegiati apponi ſolet clauſula, *dummodo in Eccleſia tot, v. gr. quindecim Miſſæ celebrentur quotidie*: An ſi in ea non celebrentur tot Miſſæ, conceſſio teneat?

Diana *par.* 9 *tr.* 2. *reſ.* 9. nil de ſuo apponens refert Reſp. Bordoni *tom.* 2. *reſ.* 91. *n.* 8. eique adhærere videtur. Qui reſpondet non tenere, ſi numerus Miſſarum præſcribatur tamquam conditio.

3820 Addit tamen contra Rodr. Silvium, & alios, talem clauſulam regulariter non eſſe conditionem ad valorem privilegii neceſſariam, ſed apponi narrative, attenta ſupplicatione facta, in qua eſt expreſſus conveniens, aut magnus ſacerdotum numerus; narrativa autem nec conditionem, nec jus facit, *ex cap. Ex litteris* 3. *de fide inſtrum.*

Quod ſuaderi poteſt; nam in ſimilibus Brevibus non ſemper idem numerus ſacerdotum celebrantium præſcribitur, ſed aliquando ſeptem, aliquando quindecim, & aliquando quadraginta; quæ diverſitas non aliunde oritur, niſi ex diverſitate expoſitorum in ſupplicationibus, ad quæ ſummus Pontifex attendit.

3821 Tum quia particula *dummodo* regulariter modum ſignificat, non conditionem, Tambur. *in Meth. celebr. Miſſ. lib.* 1. *c.* 4. §. 4. *n.* 41. Barb. & Sanchez: qui modus non conſtituit actum, nempe privilegium, ſed adjicitur actui perfecto.

Maſtrius *diſput.* 23. Leand. *tractat.* 5. *de Pænitent. diſp.* 14. Diana *par.* 9. *tr.* 2. Arſdekin *in tom.* 2. *pagin.* 240.

QUÆRES II.

3822 *Beneficiatus nimio ſuo labore, & magna Curiæ difficultate, conceſſionem Altaris privilegiati obtinuit cum clauſula, dummodo quotidie quatuor Miſſæ in ea Eccleſia celebrentur: An ſi in ea non celebrentur tot Miſſæ, conceſſio teneat?*

Reſp. Tenere, ſi id fiat raro, aut aliquo caſu fortuito; minime ſi fiat communiter. Diana *par.* 9. *tr.* 2. *reſol.* 9. Rodr. & alii apud ipſum.

Ratio primæ partis eſt, quia hæc accipienda ſunt humano modo, & moraliter, ut frequentius accidunt, *l.* 3. 4. 5. *&* 6. *ff. de leg.* & ſplendor Eccleſiæ non amittitur ex defectu Miſſarum, qui fortuito & raro contingit.

3823 Ratio ſecundæ partis deſumitur ex reſolutione prioris quæſiti. In tantum enim in conſuetis clauſulis, *dummodo triginta, quindecim, ſeptem Miſſæ quotidie celebrentur*, diximus dictas clauſulas non apponi regulariter ut conditiones, ſed narrative, & ut modum; adeoque, ſi pauciores dicantur, non cadere conceſſionem; quia cum pauciori numero ſervatur ſufficiens cultus, & decor Eccleſiæ, qui pro conceſſione Altaris a Pontifice intenditur. Non ita res ſe habet in caſu, quia clauſula quatuor Miſſarum non eſt regularis, ſed extraordinaria, & ſingularis; & ſi minus quam quatuor Miſſæ celebrentur, non ſervatur cultus, decor, & ſplendor Eccleſiæ a Pontifice pro conceſſione intentus (quæ fuit cauſa laboris, atque nimiæ difficultatis) adeoque colligimus, dictam clauſulam appoſitam eſſe taxative, ut conditionem, atque inde conceſſionem Altaris cadere, ſi communiter non ſervetur.

CAPUT IX.

De Jubilæo.

3824 Jubilæus a verbo *Jobel*, quod apud Hebræos eſt *annus remiſſionis*, durare ſolet per quindecim dies, excepto Jubilæo Anni Sancti, qui durat per totum annum.

3825 In eo conceduntur plures facultates 1. Abſolutionis ab omnibus cenſuris, & caſibus reſervatis, faciendæ a quolibet Confeſſario, approbato tamen ab Ordinario loci, excepto crimine hæreſis formalis, niſi exprimatur, ex Decr. Alexand. VII. 1656. 2. Commutandi, non diſpenſandi omnia vota, exceptis ſolum votis Caſtitatis, & Religionis, ac votis promiſſionis a tertio acceptatis, V. fuſe de Voto.

3826 Jubilæus non poteſt bis lucrari, ſed ſemel. Buſemb. *lib.* 6. *tr.* 4. *c.* 1. *dub.* 4. & Bonac. contra Arſdekin *tom.* 2. *pag.* 241. qui plures pro ſe refert. Nam clare colligitur ex verbis Jubilæi.

3827 Qui omiſit lucrari Jubilæum in ſua patria, poteſt illum lucrari alibi, ubi tempus præſcriptum non jam eſt elapſum. Qui poſt confeſſionem iterum peccat peccato reſervato, poteſt iterum abſolvi, ſi non expiraverit tempus. Si quis tempore Jubilæi incœpit confeſſionem, quam tamen materialiter imperfectam ob juſtam cauſam opus ſit differri, poteſt tunc tolli reſervatio, & fieri commutatio votorum. Imo Confeſſarius poteſt poſtea peracta confeſſione præſtare omnia, quæ ante, quia cœpta cauſa manet poteſtas delegati, donec finiatur. Buſemb. *citat.* Bonac. Dian. Confeſſarius poteſt abſolutionem poſt Jubilæum differre ob occaſionem proximam pœnitentis, vel quia pœnitens acceſſit ultima die, & confeſſio non poteſt perfici.

3828 Qui peccat peccato reſervato in confidentiam Jubilæi, poteſt virtute Jubilæi abſolvi, niſi expreſſe excipiantur reſervata, in confidentiam Jubilæi commiſſa. Aliud eſt peccare poſita notitia, ſeu poſt notitiam Jubilæi, & aliud *in confidentiam* Jubilæi; nam *confidentia* importat, quod notitia Jubilæi influat in peccatum, & ſit ejus cauſa, quatenus quis illud non faceret, ſi non haberet notitiam Jubilæi, & ſpem facilis abſolutionis.

3829 Qui abſolutus eſt a reſervatis, ſi poſtea non impleat alia opera, & Indulgentiam non lucretur, vere remanet abſolutus, ſi quando confeſſus eſt habuit intentionem veram, & non fictam lucrandi Jubilæum. Imo de eo, qui omnia opera neglexit, in fine tamen, ſeu ultimo die, pœnitentia ductus accedit ad confeſſionem, & communionem, probabile putat Arſdekin *tom.* 2. *pag.* 242. cum Diana *par.* 5. *tr.* 12. *reſol.* 26. & aliis, quod Confeſſarius poſſit omnia opera præſcripta in alias pias actiones commutare, & reddere eum participem Jubilæi, quia tunc eſt vere impotens ad opera præſcripta peragenda. Eadem ratione addit contra Lugo, quod pro eo, qui omnibus præſcriptis peractis, ultima Dominica communicare non poteſt, quia inadvertenter bibit, poſſit Confeſſarius communionem in aliud opus commutare: *v. a n.* 3309.

Quamvis autem per confeſſionem invalidam virtute Jubilæi non tollatur reſervatio; addit Clericatus *c.* 122. *n.* 18. tolli reſervationem, ſi confeſſio invalida fuit facta Superiori ita ut poſtea ſufficiat confeſſionem repetere ſimplici Confeſſario, & ab eo abſolvi; quia ſatisfecit intentioni Eccleſiæ per confeſſionem reſervatorum Superiori factam.

3830 Opera præſcripta debent omnino intra unam & eamdem ſeptimanam impleri, imo tria jejunia non poſſunt aliis diebus ejuſdem ſeptimanæ impleri, v. gr. die Jovis, &c. ſed fieri debent diebus præſcriptis, Mercurii, Veneris, & Sabbati.

3831 Non poteſt quis propria auctoritate opus præſcriptum etiam in melius commutare, ſed ſolus Confeſſarius commutare poteſt, quando impotentia phyſica aut moralis adeſt.

3832 Adoleſcentes, & ſenes, qui ex privilegio Eccleſiæ ante 21. & poſt 60. annum non tenentur jejunare, tenentur pro Jubilæo; quia eſt conditio appoſita ad gratiam ubilæi: quod ſi habeant cauſam juſtam non jejunandi, petant commutationem.

3833 Eleemoſyna ſufficit, quod ſit modica, quia relinquitur arbitrio quantitas, licet impotentes dare eleemoſynam, ut Religioſi, & alii pauperes, probabiliter non teneantur ad aliud opus, ut vult Arſdekin *tom.* 2. *pag.* 242. Leander *tract.* 5. *de Pænit. diſp.* 14. *qu.* 53. tutius tamen eſt, ut commutationem petant. Dominus, ſi det famulo eleemoſynam elargiendam pauperibus, & famulus eam defraudet, & pro ſe retineat, Jubilæum non lucratur, quia non præſtat in re opus præſcriptum. Leander *cit. qu.* 49. Diana *par.* 5. *tr.* 12. *reſ.* 31. contra Sa.

3834 *Quantum ad viſitationem*. Si Eccleſia Regularium ſit deſignata ab Ordinario pro viſitatione, Regulares ibi commorantes ſatisfaciunt eam viſitando, Bardi contra Lyranum, quia Jubilæi ſimplicem viſitationem præſcribunt. Si vero eorum Eccleſia ſit deſignata determinate pro mulieribus, tunc tenentur viſitare alienam Eccleſiam deſignatam pro viris. Viſitatio fieri debet ex intentione lucrandi Jubilæum, quia viſitans debet orare pro intentione Pontificis.

3835 Per Jubilæum Anni Sancti ſuſpenduntur extra aliæ Indulgentiæ, ſed non pro conſtitutis in mortis articulo, neque ſuſpenduntur Indulgentiæ pro defunctis. Item per Jubilæos non ſuſpenditur Bulla Cruciatæ: ita declaraverunt Gregor. XIII. Clemen. VIII. & Urb. VIII. apud Buſemb. *lib.* 8. *c.* 1. *dub.* 3. *qu.* 3. & noviſſime Innoc. XII. Certum tamen eſt quod ut quis lucretur Jubilæum, & ejus Indulgentiam, non indiget Bulla Cruciatæ in locis Bullæ; quia Jubilæus eſt indultum generale ſpecialiter a Summo Pontifice conceſſum independenter a Bulla.

CAPUT X.

De Bulla Cruciatæ.

3836 Bulla, *eſt diploma, ſeu Breve Pontificium, in quo multæ gratiæ conceduntur dantibus certam eleemoſanam in ſubſidium belli contra infideles, & hæreticos.*

Taxa pro Bulla vivorum. Pro Cardinalibus Epiſcopis, Inquiſitoribus, Dignitatibus, & pro inſignibus quibuſdam perſonis, videlicet pro Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Proregibus, Commendatoribus, & aliis Officialibus Curiæ Suæ Majeſtatis, eorumque uxoribus, viris viventibus, octo reales, videlicet, monetæ Siculæ decem tareni, & grana decem. Viduæ vero, ſi nullo proprio titulo ex dictis gaudeant, erogare debent ſolum duos reales.

Pro communibus perſonis duo reales, videlicet duo tareni, & duodecim grana cum dimidio: *v. n.* 3839.

3837 Non valet Bulla, ſi pro eleemoſyna detur pecunia in individuo furtiva.

Valet, ſi pecunia furtiva fuerit immixta cum propria, ut diſcerni non poſſit; quia per mixtionem eſt fur factus ejus dominus cum onere reſtituendi tantumdem: *v. a n.* 2742. 2746.

Valet, ſi meretrix det pecuniam ex turpi lucro; quia licet cum peccato, eſt juſte acquiſita: *v. n.* 2781.

3838 Qui Bullam accipit credito, ea uti poteſt, ſi accipiat animo ſolvendi. Si vero accipiat credito animo ſolvendi, ſed ob ſui impotentiam nullam habet ſpem illam ſolvendi, non fruitur privilegiis Bullæ; quia revera non eſt ſoluturus, & Bulla requirit eleemoſynam realem, ſaltem quæ certe ſperatur.

3839 Bulla durat per annum a die publicationis, uſque ad diem ſequentis publicationis, quæ fieri ſolet Dominica Septuageſimæ.

Non poteſt quis ea uti, niſi vere illam habeat; non enim ſufficit propoſitum accipiendi. Sufficit, ſi eam habeat domi.

Si eam amitteret caſu, probabile eſt, quod poſſet ea frui; minime, ſi ſponte projiceret.

3840 Qui accepit Bullam in loco, ubi valet, ſi accedat ad locum, ubi non valet, poteſt uti privilegiis Bullæ, exceptis privilegiis veſcendi ovis, lacticiniis in Quadrageſima, & carnibus de conſilio utriuſque Medici, in diebus, quibus prohibentur; quia expreſſe excipiuntur.

3841 Extraneus accedens ad locum Bullæ, quacumque cauſa, etiam ſumendæ Bullæ, ſi accipiat Bullam, poteſt ejus privilegiis frui; quod ſi redeat ad patriam, poteſt iiſdem frui, exceptis privilegiis quoad carnes, & lacticinia. Si vero alicui exiſtenti extra Regnum Bulla ab alio accipiatur, & remittatur Bulla, non poteſt ille Bulla frui, quia Bulla requirit, quod qui vult Bulla gaudere, quando Bulla accipitur, ſit in eo loco, cui Bulla conceditur: *v. n.* 3893.

Per Bullam plura privilegia conceduntur, quæ ibi expreſſe referuntur, & præſertim.

ABSOLUTIO A RESERVATIS.

3842 Per Bullam abſolvi poſſunt omnes caſus, & cenſuræ reſervatæ, tam Epiſcopo, quam Summo Pontifici, tam in Bulla Cœnæ Domini, excepta hæreſi formali, & externa, etiam occulta, (de qua fuſe *in tom.* 2. *n.* 258. *& a n.* 281. *& hic a n.* 3340. *ad* 3352.) hoc cum diſcrimine, ut caſus reſervati Epiſcopo, abſolvi poſſint toties quoties; ſimiliter caſus reſervati Papæ extra Bullam Cœnæ Domini, ſi ſint occulti, etiam toties quoties; quia evadunt Epiſcopales, quatenus videlicet abſolvi poſſunt ab Epiſcopo, *ut in n.* 3588. Si vero ſint publici, & pariter caſus extra Bullam Cœnæ Domini, ſive publici, ſive occulti, abſolvi poſſunt ſemel in vita, & ſemel in morte.

Si contingat, quod quis eodem anno cadat iterum in eoſdem caſus publicos, loquendo de reſervatis Papæ extra Bullam Cœnæ, aut in eoſdem caſus, ſive publicos, ſive occultos, loquendo de reſervatis in Bulla Cœnæ, poteſt abſolvi per ſecundam Bullam, pariter ſemel in vita, & ſemel in morte; at ſi contingat tertia vice, non poteſt accipere tertiam Bullam eodem anno: *vid. n.* 3847.

3843 Doctores, qui tenent, poſſe Epiſcopum virtute Trid. abſolvere a caſibus reſervatis in Bulla Cœnæ, ſi ſint occulti, conſequenter tenent, quod per Bullam, caſus reſervati Papæ tam extra, quam in Bulla Cœnæ, ſi ſint occulti, poſſint abſolvi toties, quoties; quia evadunt Epiſcopales. Vide dicta *a n.* 3323.

3844 Dicitur *ſemel in morte*, & ſignificatur, quod ſi quis in articulo mortis virtute Bullæ a reſervatis abſolvitur, ſi convaleſcat, non tenetur ſe præſentare Superiori, cui ſunt reſervati; quod tamen facere debet, qui in articulo mortis a reſervatis abſolvitur ſine Bulla. Omnino *v. n.* 3355. *&* 3356.

3845 Abſolutio a cenſuris (ait Mendo *in epit. ver. Bulla Com. Cruc.*) nequit concedi, ſi detur pars læſa, niſi ei ſatisfiat, aut detur cautio ſufficiens; nec poteſt concedi a cenſuris latis ab homine in particulari, ne judicia turbentur, ſed a cæteris. Attamen præſtita ſatisfactione, aut cautione, ſeu data impotentia ſatisfaciendi, poteſt quis excommunicatus ſpecialiter ab homine abſolvi pro foro interno conſcientiæ virtute Bullæ, a quacumque excommunicatione reſervata, & a non reſervata: & ab hac poterit abſolvi a quovis Confeſſario abſque Bulla. Quod idem dic virtute Jubilæi, aut privilegii, ſi detur. Etenim hæc abſolutio nullatenus perturbat ordinem judicialem, cum ſolum pro-

ſit pro foro interno, ita ut abſolutus poſſit gaudere ſuffragiis Eccleſiæ, & a peccatis abſolvi; & pietas exigat, ut cum per ipſum non ſtet, quominus abſolvatur, non privatur eis bonis ſpiritualibus. At a cenſuris generalibus reſervatis non poteſt quis ideo abſolvi pro foro interno, niſi ab habente ſpecialem juriſdictionem, quia illæ cenſuræ reſervatæ ſunt etiam quoad forum internum.

Inde ſi abſolutus pro foro interno obtineat beneficium, tuta conſcientia poterit illud retinere, & facere fructus ſuos, eſto poſſit Judex eum illo privare. Imo ſi ille celebret, non manet pro foro interno irregularis; eſto ſit puniendus, & habendus ut irregularis pro foro externo. Quod ſi excommunicatus non debeat ſatisfacere cuiquam, ſed ejicere concubinam, aut quid ſimile, nequit abſolvi, niſi illud exequatur. Si autem ſit pars læſa in caſibus, in quibus non tenetur reſtituere ob impotentiam, aut quia nequit ſine incommodo gravi ſui ſtatus, non tenetur ſatisfacere; nam ſatisfactio eſt etiam reſtitutio.

In articulo mortis poteſt præſtari abſolutio a cenſuris, dum conſtet, a moribundo relinqui in teſtamento, aut aliter, hæredibus obligationem ſatisfaciendi. Qui vel ex jure ordinario, vel ex delegatione abſolvit, non præſtita ſatisfactione, aut cautione, abſolveret valide, ſed illicite, quia non ſervat in re gravi juris formam. Idem dic, ſi abſolvat virtute Bullæ; nam clauſula addita de ſatisfactione præſtanda, non eſt limitativa poteſtatis, ſed admonitio formæ juris. Et quidem id amplius cernitur, ſi moribundus abſolveretur, non petita ſatisfactione, nec cautione; nam pia mater Eccleſia non vult, ut in his caſibus negligentia Confeſſarii in ſuo munere obeundo præjudicet pœnitenti.

3846 Virtute Bullæ non poteſt dari abſolutio a ceſſatione a divinis, & ab interdicto, ſive generali, ſive ſpeciali, locali, ſive perſonali; quia Bulla eſt pro cenſuris, quæ impediunt receptionem Euchariſtiæ, vel Sacram. Pœnitent. non alias, cujuſmodi ſunt recenſitæ cenſuræ. Nec vi Bullæ poteſt diſpenſari ſuper irregularitatibus ex delicto, quia ultra allatam rationem, Bulla non dat facultatem ad diſpenſandum, ſed abſolvendum. Tamb. *to. 2. in Bulla c. 9. §. 6. n. 5. & 6. v. n.* 3696.

QUÆRES I.

3847 *An abſolutus vi Bullæ ab uno caſu Pontificio, v. gr. a duello, ſi incidat in alium caſum Pontificium diverſæ ſpeciei, v. gr. in ſimoniam realem, poſſit eodem anno vi ejuſdem Bullæ abſolvi; & ſic ſucceſſive, ſi incidat eodem anno in alios caſus Pontificios diverſæ ſpeciei?*

AFfirmat Leander *de cenſuris tr. 2. diſp. 17. qu.* 83. cum pluribus, quia cum Bulla ſit favorabilis, ejus verba ſunt ample interpretanda; verba autem Bullæ, *ſemel in vita*, quibus facultas abſolvendi a reſervatis Papæ reſtringitur ad unicam abſolutionem, poſſunt commode explicari de abſolutione quoad eamdem ſpeciem peccati; dato enim, quod Confeſſarius plures eodem anno virtute ejuſdem Bullæ abſolvat, ſemper tamen a caſibus ſpecie diverſis, verificatur, quod ſemel, & non pluries, ab eodem caſu reſervato abſolvat. Et alias majori frueretur privilegio, qui in plura incidiſſet reſervata, quam qui in pauciora; nam ille poſſet ſemel abſolvi a centum reſervatis diverſæ ſpeciei, hic non poſſet a duobus ſpecie diverſis per duas abſolutiones ſemel ab uno, & ſemel ab alio.

3848 Reſp. non poſſe, Bardus *de Bulla Cruc. tr. 1. ſect.* 1. Quia verba Bullæ ſunt ample interpretanda, ſed non ultra ſenſum expreſſum; expreſſe autem ly *ſemel* afficit actum abſolutionis, non caſum; verba enim ſunt: *Poſſint eligere in Confeſſarium quemlibet Preſbyterum ſæcularem aut Regularem approbatum ab Ordinario, qui eos poſſit abſolvere ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis, a quibuſvis peccatis, & cenſuris, reſervatis Sedi Apoſtolicæ, etiam declaratis in Bulla Cœnæ Domini, excepto crimine hæreſis*. Unde ly *ſemel* facultatem abſolvendi reſtringit non ſolum quoad ſpeciem, ſed etiam quoad genus.

Nec eſt mirum, quod ſic majori frueretur privilegio, quia in plura incidiſſet reſervata, quam qui in pauciora, quia hoc eveniret per accidens, in quantum unum mortale non poteſt ſine alio remitti.

QUÆRES II.

3849 *An Confeſſarius actu approbatus ab Ordinario in ſua Diœceſi, poſſit confeſſiones audire in alia Diœceſi virtute Bullæ Cruciatæ?*

REſpond. Omnino non poſſe, ſed debere eſſe actu approbatum ab Ordinario loci, ubi fit confeſſio. Villalob. *in ſum. tom. 1. tr. 15. diſp. 15. n. 3.* Cardenas *diſp. 2. par. 1. qu. 3.* & Mend. contra Dianam *par. 1. tr. 11. reſ. 7.* Leandrum *de pœnit. tract. 5. diſp. 11. qu. 70.* Tambur. *de Bulla c. 11.* & quamplures alios. Ratio eſt, quia quoad electionem Confeſſarii, Pontifex in Bulla nil privilegii concedit; ſed vult, & intendit ſe conformare Tridentino, quod requirit approbationem actualem ad Ordinario loci, ubi fit confeſſio.

3850 Hanc fuiſſe ſuam mentem, ſæpe declaravit Pontifex, & 1. quia Bulla requirit *Confeſſarium approbatum ab Ordinario*. Sacr. Congr. Conc. ab Archiepiſcopo Valentino interrogata, quid veniat nomine *approbati ab Ordinario*, reſpondit his verbis: *Congregatio Concilii reſpondit: Approbatum ab alio, quam a Valentino Epiſcopo in Diœceſi Valentina, non cenſeri approbatum ab Ordinario*. Quod Decr. refert Bardi *de Bulla Cruc. par. 2. tr. 5. c. 1. ſect. 2. n.* 19. & Rodr. *in Bulla Cruc. §. 9. n.* 5. affirmat illud legiſſe, & per publicum Notarium fuiſſe omnibus Monaſteriis Valentiæ intimatum.

3851 Item anno 1611. emanatum fuit Decretum tenoris ſequentis.

Sacr. Congregatio Cardinalium Conc. Tridentini Interpretum, cenſuit Regulares hujuſmodi, utcumque exemptos, non poſſe, abſque Ordinarii Hiſpalenſis licentia, & approbatione, perſonarum ſæcularium confeſſiones audire, litteraſque Cruciatæ prædictas in hac re quidquam novi juris minime induxiſſe, &c.

3852 Quod decretum confirmavit Paulus Quintus ut ſequitur.

Paulus Papa V.

Nomine Venerabilis Fratris Petri Archiepiſcopi Hiſpalenſis Nobis nuper expoſitum fuit, quod in Civitate & Diœceſi Hiſpalenſi irrepſerit abuſus, ut Regulares abſque pro tempore exiſtentis Archiepiſcopi Hiſpalenſis licentia ſæcularium perſonarum confeſſiones audire, &c. & vigore litterarum Apoſtolicarum ſuper Cruciata nuncupata emanatarum illa ſibi permiſſa eſſe prætendebant: quare Nos, &c. tenore præſentium ejuſdem Concilii Decretis inhærentes, Regulares prædictos non poſſe abſque Ordinarii licentia ſæcularium perſonarum confeſſiones audire, &c. abſque licentia, & approbatione ipſius Ordinarii, &c. litteraſque Cruciatæ prædictas in hac re quidquam novi juris minime induxiſſe, &c. ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, decernimus, & declaramus, &c. non obſtantibus quibuſvis Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, &c. cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Dat. Romæ. &c. die 11. *Octobris* 1611. *Pontificatus Noſtri anno ſeptimo.*

3853 Deinde idem declaravit Clem. X. in Bulla de anno 1670. quæ incipit *Superna*, relata ſuperius *in §. 3. n.* 3292. Quæ Bulla comprehendit præfata tria decreta, & Bullam Cruc. in illis verbis de §. 1.

Nos attendentes, quod alias diverſis temporibus prædictæ dictæ

dictæ dubitationes, &c. nonnullis Prædeceſſorum noſtrorum Pontificum conſtitutionibus, earumque declarationibus definitæ fuerint, ejuſmodi definitiones in unum collectas; & in illis:

Non obſtantibus quibuſcumque Conſtitutionibus Apoſtolicis in favorem quarumcumque perſonarum, Ordinum, Monaſteriorum, Capitulorum, Eccleſiarum, & aliorum quorumcumque tam ſæcularium, quam Regularium. Quibus verbis non ſolum ſignificantur privilegia Ordinum, verum etiam privilegia Cruciatæ ſæcularibus conceſſa.

3854 Denique omne tollit dubium declaratio noviſſima Sacr. Congr. de anno 1675. Archiepiſcopus namque Hiſpalenſis ſignificavit eidem SS. Patri Clem. X. quod non obſtante declaratione per eum anno 1670. edita Regulares prætenderent, poſſe approbatos in una Diœceſi ab uno Ordinario ubique confeſſiones audire virtute Cruciatæ; ac proinde ſupplicavit, ut declararet, ſuffragare Bullam Cruciatæ Regularibus, aut quibuslibet aliis Confeſſariis in alia Diœceſi approbatis ad audiendas confeſſiones ſæcularium ſuæ Diœceſis Hiſpalenſis; quia acceptata ſupplicatione, SS. materiam examinandam dedit Sacr. Congregationi, quæ declaravit, ut ſequitur.

HISPALENSIS.

S*Acra Congr. Cardinalium Conc. Trident. Interpretum ſæpius declaravit, Regulares non poſſe abſque Ordinarii licentia & approbatione ſæcularium perſonarum Confeſſiones audire, &c. nec conſtitutionem, quæ Cruciatæ appellatur, in hac re quidquam novi juris induxiſſe. Romæ* 16. *Februarii* 1675.

Decretum pro Diœceſi Valentina authenticum vidiſſe, refert Rodriq. *n.* 1133. Reliqua vero duo de anno 1611. cum confirmatione Pauli Quinti, & aliud de anno 1675. pro Diœceſi Hiſpalenſi, authentica apud ſe habuiſſe, & modo in officio præfati Archiepiſcopatus conſervari, teſtatur Cardenas *diſp. 2. part. 1. c. 6. quæſt. 3. a n. 286. ad* 299.

3855 Remanet igitur firmiter oſtenſum, Clementem X. in Conſtit. de anno 1670. comprehendiſſe Bullam Cruciatæ; & Bullam Cruciatæ non concedere privilegium, ut Confeſſarius ſive ſæcularis, ſive Regularis approbatus ab uno Ordinario, etiamſi duret ejus approbatio, poſſint eligi ubique.

3856 Nec dicas, recenſita tria decreta emanata fuiſſe non univerſaliter, ſed pro locis ſpecialibus, ac proinde non extendenda. 1. Quia Bulla Clem. X. eſt univerſalis. 2. Quia recenſita tria Decreta non habent vim puræ legis & ſtatuti, ſed declarationis legis communis Trident. & privilegiorum Cruciatæ, ut patet per verba, *Declaramus*, *Declaravit*; unde eorum proprie non dicitur extenſio, ſed comprehenſio; quatenus tria decreta edita, unum pro Diœceſi Valentina, & duo pro Hiſpalenſi, comprehendunt eumdem intellectum pro omni alia Diœceſi; cum enim Tridentinum & privilegium Cruciatæ ſit idem in relatis Diœceſibus, & in aliis, ubi eſt Bulla Cruciatæ, intellectus Pontificis declarantis quoad approbationem Confeſſarii vigere Tridentinum, & privilegium Cruciatæ non induxiſſe novum jus, idem erit pro omni alia Diœceſi, ubi eſt Bulla Cruciatæ; adeoque cum conſtet de declaratione, intentione, & intelligentia Summi Pontificis, non poteſt ab ea ſine temeritate recedi.

3857 Quibus accurate conſideratis, cuilibet ſani intellectus conſtabit, oppoſitam opinionem affirmativam non eſſe probabilem; imo gratis dato, ſed non conceſſo, quod aliquam probabilitatem haberet, adhuc nullo pacto poſſet amplecti; quia cum agatur de juriſdictione, & inde de valore Sacramenti, tutior opinio amplectenda eſſet. Ex Decret. Innoc. XI. *v. Propoſ.* 1.

In meo Manuali Ordin. *n.* 17. excuſo graves Doctores, qui in affirmativam ſententiam abierunt; eo maxime, quia ante Bullam Clement. ſcripſerunt.

3858 Modo tamen opinio affirmativa non ſolum eſt improbabilis, verum etiam ſub gravi cenſura damnata; nam poſt hæc a me bis typis data, acceſſit Bulla Innoc. XII. de die 19. Aprilis 1700. quam referunt Matthæucci *tom. 1. ver. Approbatio ab Ordinario*, & Pignatelli *in Conſult. Edit. noviſſima*. Bulla eſt.

INNOCENTIUS PAPA XII.

(Cum, ſicut non ſine gravi animi noſtri dolore ex nonnullorum Venerabilium Fratrum Epiſcoporum Regni Portugalliæ, & aliorum timoratæ conſcientiæ virorum delatis ad Nos querelis accepimus, quod in Regno præfato revixerit, ac in dies magis invaleſcat opinio per quaſdam fel. recordat. Pauli V. Urb. VIII. & Clem. X. Romanorum Pontificum, Prædeceſſorum noſtrorum, Conſtitutiones, necnon plura Congregationum tunc exiſtentium S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, ac reſpective negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum, decreta, dudum damnata, & reprobata, qua innixi plerique illarum partium privilegia & indulta per litteras Apoſtolicas pro Cruciata Sancta emanatas, ſeu ut vocant, Bullam Cruciatæ, conceſſa, ita intelligenda eſſe exiſtimant, ut facultas in litteris, ſeu Bulla hujuſmodi Chriſti fidelibus attributa confitendi pecata ſua cuilibet Confeſſario, per quemcumque Ordinarium ad confeſſiones audiendas approbato, locum habeat, & habere cenſeatur, etiamſi is non fuerit Ordinarius loci, in quo confeſſiones præfatas excipi contigerit. Hinc eſt, quod Nos ex debito Paſtoralis officii, quod humilitati noſtræ meritis licet, & viribus longe impari commiſit divina dignatio, animarum periculis in re tanti momenti, qualis eſt Sacramentalis confeſſio, quantum Nobis ex alto conceditur, paterna charitate occurrere cupientes, necnon Conſtitutionibus, & decretis ſupradictis inhærentes, de Venerabilium Fratrum noſtrorum ejuſdem S. R. E. Cardinalium, primum quidem ſupra dictis negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum, ſubinde vero etiam aliorum in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem Generalium Inquiſitorum a Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatorum, qui opinionem præfatam ex integro examinarunt, remque totam mature diſcuſſerunt, conſilio, ac etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, tenore præſentium, decernimus, & declaramus, Bullam Cruciatæ Sanctæ nihil novi juris induxiſſe, nullumque privilegium continere quoad approbationem Confeſſariorum contra formam ejuſdem Concilii Trid. & prædictarum Conſtitutionum Apoſtolicarum, adeo ut Confeſſarii, tam ſæculares, quam Regulares, quicumque illi ſint, in vim dictæ Bullæ Cruciatæ a Pœnitentibus ad audiendas eorum Sacramentales confeſſiones electi, nullatenus confeſſiones hujuſmodi audire valeant ſine approbatione Ordinarii, & Epiſcopi Diœceſani loci, in quo ipſi Pœnitentes degunt, & Confeſſarios eligunt, vel ad excipiendas confeſſiones requirunt; nec ad hoc ſuffragari approbationem ſemel, vel pluries ab aliis Ordinariis aliorum locorum, & Diœceſum obtentam, etiamſi Pœnitentes illorum Ordinariorum, qui Confeſſarios electos approbaſſent, ſubditi forent: confeſſiones autem aliter, & contra earumdem præſentium, aliarumque Apoſtolicarum Conſtitutionum formam deinceps faciendas, & excipiendas reſpective, præterquam in caſu neceſſitatis in mortis articulo, nullas fore, irritas, & invalidas, & Confeſſarios ipſo jure ſuſpenſos eſſe, & etiam rigide puniendos ab ipſis Ordinariis locorum. Porro quamcumque contrariam opinionem tamquam falſam, temerariam, ſcandaloſam, & in praxi pernicioſam, prætenſo quovis contrario uſu, contrariaque conſuetudine, etiam antiquiſſima, minime obſtantibus motu, ſcientia, tia,

tia, deliberatione, & poteſtatis plenitudine paribus, harum ſerie damnamus, & reprobamus, contrariumque uſum, ac contrariam conſuetudinem hujuſmodi penitus, & omnino abrogamus, & abolemus. Ac proinde omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus, cujuſcumque ſtatus, gradus, conditionis, & dignitatis exiſtans, etiam ſpecifica, & individua mentione, & expreſſione dignis, ne ſupradictam opinionem docere, tueri, aut ad praxim deducere, quovis modo audeant, ſeu præſumant, ſub pœna excommunicationis per contrafacientes ipſo facto abſque alia declaratione incurrendæ, a quo nemo a quoquam, præterquam a Nobis, ſeu Romano Pontifice pro tempore exiſtente, niſi in mortis articulo hujuſmodi conſtitutus, abſolutionis beneficium obtinere valeat, interdicimus, & prohibemus. Decernentes, &c. Sicque, & non aliter, &c. Sublata, &c. Irritum, &c. Non obſtantibus, &c. Romæ die 19. Aprilis 1700.

REGULARES, ET MONIALES

3859 NOn poſſunt uti privilegio Bullæ eligendi Confeſſarium quoad caſus reſervatos: conſtat ex dictis *a num.* 1443. *ad* 1449. *a num.* 3539. *ad* 3547.

Poſſunt autem reliquis privilegiis Bullæ frui: quia illis in Bulla prohibetur eſus ovorum, & lacticiniorum per Quadrageſimam, niſi ſexagenarii ſint, aut militares, & conſequenter aliis privilegiis non privantur; *quia exceptio firmat regulam in contrarium.*

COMMUTATIO VOTORUM.

3860 VIrtute Bullæ commutari poſſunt, non diſpenſari, omnia vota etiam jurata, exceptis tribus; *Perpetuæ caſtitatis, Voti ſimplicis Religionis, & Peregrinationis Jeruſalem devotionis cauſa.* Unde jure ordinario vota reſervata ſunt quinque, *ut in nu.* 1998. Jure autem extraordinario, & ex privilegio Bullæ ſunt tria: etiam verba clauſulæ ſunt; *Item ſumentibus Bullam conceditur, vota omnia, Ultramarino, Caſtitatis, & Religionis exceptis, in aliquod ſubſidium hujus expeditionis per eumdem Confeſſarium commutari.* Ubi in ſingulari dicitur *Ultramarino*, ac proinde reſtringitur ad principale peregrinationis Jeruſalem. Et de his tribus votis diſcurre, *ut a n* 1999.

3861 Recte ait Mendo *in epit* (Nequeunt vota emiſſa in favorem tertii commutari per Bullam, ſi ſiet acceptata: non enim conceditur facultas in præjudicium alterius. Neque poſſunt commutari vota, aut juramenta communitatum, quia non his, ſed perſonis Bulla conceditur.

Commutatio votorum, ſicut & abſolutio a cenſuris, fieri poteſt extra Sacramentum Pœnitentiæ, virtute Bullæ; nec ad eam requiritur cauſa, ſed ſufficit privilegium.

3862 In qualibet commutatione votorum, virtute Bullæ Cruciatæ, danda eſt eleemoſyna in ſubſidium Cruciatæ, deponenda intra Cruciatæ capſulam, a Commiſſario Cruciatæ in certa Eccleſia deſignata, quæ Panormi extat in Eccleſia Sancti Franciſci.

Quæ eleemoſyna debet eſſe diſtincta a materia, in quam votum commutatur; debet tamen cum materia commutationis computari.

Si votum non habeat expenſionem annexam, eleemoſyna debet eſſe arbitraria Confeſſarii prudentiæ, juxta qualitatem, & commoditatem voventis.

Si vero habeat expenſionem annexam, eleemoſyna tanta eſſe debet, quanta eſſet expenſio facienda pro voto. Si ſit peregrinationis, quanta eſſet expenſio facienda in acceſſu, videlicet pro itinere, & mora in itinere, & in loco pro executione voti, deductis expenſis, quæ pro eo tempore fuiſſet facturus domi; qui exceſſus correſpondet peregrinationi, & dari debet in ſubſidium Cruciatæ. Confeſſarius tamen poteſt juxta ſuam prudentiam aliquid ex illo relaxare voventi, quod ſolet eſſe ſexta pars, & quinque partes elargiuntur in ſubſidium Cruciatæ. Sit

EXEMPLUM.

3863 PEtrus vult, ut ei commutetur votum accedendi Romam ad viſitandum Apoſtolos. Tunc Confeſſarius interrogare debet, quantum judicio prudentis expendiſſet pro acceſſu, videlicet pro itinere, mora in itinere & in loco pro executione voti: Sint ſexaginta ſcuta; tunc deductis expenſis, quæ eo tempore fuiſſet domi facturus, quæ ſi ſint triginta, computantur peregrinationi triginta; ex his Confeſſarius remittere poteſt voventi modicam partem: praxis eſt, ut ei remittatur ſexta pars, videlicet ſcuta ſex, & injungat, ut alias quinque partes, nimirum ſcuta vigintiquatuor deponat in capſulam in ſubſidium Cruciatæ.

Inſuper per menſem, quo verbi gratia erat peregrinatio quantum ad receſſum duratura, injungat bis aut ter jejunium, Roſarium, Confeſſionem, Communionem, & viſitationem Eccleſiæ, aut Capellæ in loco, ubi moratur, Sanctis Apoſtolis dicatæ, Vide dicta de Voto *a n.* 1949. *ad* 1954.

USUS ORATORII IN DOMIBUS PRIVATIS.

3864 BUlla Cruc. concedit, ut in privato Oratorio ab Ordinario viſitato, & deſignato, habentes Bullam poſſint, etiam tempore interdicti, celebrare Miſſas, & alia divina Officia, per ſe, ſi ſint Sacerdotes, aut per alios in ſua, & ſuorum familiarium, ac conſanguineorum præſentia, & recipere Euchariſtiam, & alia Sacramenta, excepto die Paſchatis. Illi tamen, qui præmiſſis utentur, teneantur toties preces aliquas Deo fundere pro unione, & victoria Principum Chriſtianorum contra Infideles. Hæc concedit Bulla Cruc.

3865 Suppoſito igitur Oratorio rite approbato ab Ordinario, ad quod erigendum Bulla non dat facultatem, ſed ſupponit erectum; Diana *part.* 9. *tract.* 1. *reſ.* 23. Tamb. *de Bulla c.* 5. §. 4. Buſemb. *de Bullæ lib.* 8. *dub.* 12. *quæſt.* 1. Trullench. Garcias, & alii contra Sotum. Joan. la Crux, Caſtro pal. Suppoſito inquam Oratorio rite approbato, Bulla Cruc. tollit reſtrictiones, quas opponit ordinarium privilegium Pontificis, Oratorium privatum concedens.

3865 Unde, quia privilegium Oratorii eſt coarctatum. 1. Ad unam Miſſam, 2. Ad alios dies præter ſolemniora feſta. 3. Ad dominum domus, ejus familiam, & hoſpites nobiles, excluſis familiaribus actu non neceſſariis: Privilegium Cruc. concedit. 1. Ut poſſint celebrari, quot Miſſæ voluerit dominus eodem die. 2. Ut poſſint celebrare, & alia Sacramenta Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ recipere, etiam in feſtis ſolemnioribus; una Communione excepta intra tempus Paſchale in Parochia facienda; unde non prohibetur ibi die Paſchatis Communio ex devotione, quod patet per illam clauſulam, *etiam tempore interdicti*: ſi enim ea privilegium Bullæ concedit, etiam tempore interdicti, quod eſt plus, concedit in feſtis ſolemnioribus, quod eſt minus: tum quia ly *etiam* ſupponit alia. 3. Ut poſſint prædictis uſibus in Oratorio frui etiam familiares non neceſſarii habentes Bullam, & conſanguinei ejuſdem, etiam qui non ſunt de familia, hoc eſt, qui non ſunt commenſales, licet ipſi non habeant Bullam.

3867 Per conſanguineos veniunt aſcendentes, & deſcendentes, aut collaterales uſque ad quartum gradum. Excludunt per hanc clauſulam affines: poſſunt tamen comprehendi per aliam nomine *familiarum*; ſaltem large, quatenus in eadem domo habitant; qua ratione dicuntur proprie *domeſtici*: multo magis ſi ſint commenſales habentis Bullam, quia tunc dicuntur de familia.

3868 Difficultas eſt; *An conſanguinei, & familiares*

naa

non habentes Bullam ſatisfaciant, ſi interſint ſacro, ibi non præſente domino habente Bullam.

Negat Rodriqu. quia ſoli domino, & aliis ratione domini eſt privilegium conceſſum: Affirmat Joan. a Cruce, quia Bulla habet reſpectum ad dominum, & non præſcribit præſentiam domini eſſe neceſſariam. Tambur. *citat. num.* 40. utramque partem probabilem putat.

3869 Conſequenter ad dicta Buſemb. *lib.* 8. *de Bulla cap.* 1. *dub.* 12. *qu.* 2. infert, quod ſi privilegia Oratoriorum coarctet Prælatus inferior, coarctationes tollit Bulla: ut a Pontifice. Si coarctet Pontifex, ea revocat ipſe Pontifex per conceſſionem annuam Bullæ. Item ſi poſt acceptam Bullam concedat privilegium Oratorii cum his reſtrictionibus, intelligi debet coarctatio pro non habentibus Bullam.

3870 Oratorio facienda juxta *n.* 3864. poteſt eſſe unum *Ave*, ejus autem omiſſio non invalidat actum, aut conceſſionem, nec erit mortalis, ſed venialis, quia eſt levis; nec eſt conditio eſſentialis, ſed modus adjectus actui perfecto. Tambur. *cit. n.* 41.

ESUS OVORUM, ET LACTICINIORUM

3871 IN Quadrageſima in Bulla communi prohibetur etiam Sacerdotibus ſæcularibus, qui tamen poſſunt iis veſci in Quadrageſima, excepta hebdomada ſancta, quæ incipit a Dominica Palmarum, per aliam Bullam, quæ dicitur lacticiniorum.

3872 Pro hac Bulla lacticiniorum, quæ eſt diſtincta, & ab Urb. VIII. conceſſa, elargienda eſt eleemoſyna jam a commiſſario Generali Cruciatæ taxata.

Taxa eſt, Pro Patriarchis Epiſcopis, etiam titularibus, & Abbatibus juriſdictione gaudentibus; reales vigintiquatuor. Realis eſt tarenus unus monetæ Siculæ cum granis quatuor, & quarta parte grani.

Pro dignitatibus Canonicalibus Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, reales octo.

Pro illis, qui in dictis Eccleſiis gaudent portionibus, & pro beneficiariis, ſive animarum curam habentibus, ut ſunt Parochi, ſive non, quorum tamen redditus annuus aſcendit ad ſummam ſcutorum tercentum, reales ſex.

Pro habentibus beneficia, Capellanias, penſiones, & quoſvis reditus Eccleſiaſticos ad ducenta ſcuta annualia aſcendentes, reales quatuor.

Pro cæteris Clericis, & Presbyteris ſæcularibus, reales duo.

3873 Hac Bulla non poſſunt uti Regulares & Moniales, quia ſunt excepti. Nec Epiſcopi ex Ordine Minimorum, ex dictis *num.* 1868. Poſſunt autem uti Epiſcopi ex aliis Ordinibus, quia in illis prævalet qualitas Epiſcopatus. Non poſſunt uti Cardinales Regulares, niſi ſint Epiſcopi, quia nec Religio, nec Bulla hoc illis concedit, nec eos exprimit.

Hinc Cardinales ſæculares non indigent hac Bulla particulari lacticiniorum, ſed per Bullam communem Cruciatæ comedere poſſunt ova & lacticinia per totam Quadrageſimam etiam in majori hebdomada, ſicut cæteri ſæculares.

3874 Non poteſt quis, vi hujus Bullæ particularis, ſicut ſæcularis vi Bullæ communis veſci lacticiniis extra Regnum, in quo non eſt Bulla: quia hæc Bulla particularis eſt extenſio Bullæ communis, ac proinde eſt intelligenda cum eadem limitatione.

3875 In jejuniis ex voto, Jubilæo, & pœnitentia Sacramentali, nedum vi Bullæ, verum etiam ſine ea poteſt quis veſci ovis, & lacticiniis, ſi in illis non ſit intenta explicite aut ex circumſtantiis implicite, abſtinentia ab ovis, & lacticiniis, quia jejunium Eccleſiaſticum ſtat cum lacticiniis.

PRIVILEGIUM VESCENDI CARNIBUS.

3876 PEr Bullam communem datur privilegium veſcendi carnibus de conſilio utriuſque medici cunctis diebus jejuniorum, etiam Quadrageſimæ. Ubi (ut vides) ad uſum lacticiniorum vi Bullæ Cruciatæ non requiritur cauſa, ſed ſufficit privilegium. Ad uſum vero carnium requiritur cauſa, nempe neceſſitas, & conſilium utriuſque medici, ſi neceſſitas non ſit patienti certa.

Non dicas, hoc privilegium nullum habere effectum, quia etiam ſine Bulla, quando neceſſitas eſt patienti dubia, poteſt quis carnibus veſci de conſilio utriuſque medici, corporis ſcilicet, & animæ. Nam habet hunc effectum de Theſauro Eccleſiæ, ut habens Bullam quamvis de conſilio utriuſque medici veſcatur carnibus, ſatisfaciat præcepto, & habeat meritum jejunii, ac ſi carnibus non veſceretur, ut ex verbis Bullæ.

PRIVILEGIUM CIRCA TEMPUS INTERDICTI.

3877 UT habentes Bullam, poſſint in Eccleſiis, in quibus alias divina Officia (interdicto durante) quomodolibet celebrare permiſſum fuerit, vel in privato Oratorio ad divinum cultum tantum deputato, ab Ordinario viſitando, & deſignando, etiam tempore interdicti, cui ipſi cauſam non dederint, vel per eos non ſteterit, quo minus amoveatur: Et qui facultatem ad id a Commiſſario Generali habuerint, etiam per horam, antequam illuceſcat dies, & per horam poſt meridiem, in ſua, ac familiarium ac conſanguineorum ſuorum præſentia, Miſſas, & alia divina Officia, per ſe ipſos, ſi Presbyteri fuerint, vel per alium celebrare facere, & tempore interdicti divinis intereſſe: ſunt verba Bullæ.

3878 Item conceditur (tempore interdicti, ideſt interdicti localis generalis, Euchariſtiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paſchatis, poſſe recipere.)

3879 Item conceditur (Mortuorum corpora, niſi forte vinculo excommunicationis innodati deceſſerint, cum moderata funerali pompa ſepeliri.)

QUÆRES.

3880 *An habens Bullam tempore interdicti teneatur ſub mortali audire Sacrum die feſto?*

NEgant Alterius, Avila, apud Tambur. de Bulla *cap.* 5. §. 2. qui hanc opinionem probabilem putat; quia nemo cogitur uti ſuo privilegio.

3881 Dico obligari ſub mortali. Villalobos, Trullench. apud Tambur. *cit.* ob rationem *de num.* 2810. Quia tenetur quis implere præceptum, quando poteſt; ſed tunc poteſt, nam per Bullam poteſt audire Sacrum tempore interdicti, igitur

3882 Non obſtat ratio opinionis oppoſitæ, quod Bulla ſit privilegium, ac proinde non imponat onus, ſed liberum relinquat habentem, ut eo uti velit, vel non; quia Bulla quoad facultatem audiendi Sacrum tempore interdicti, eſt quidem privilegium ex ſe liberum, non onus; ſed eſt privilegium in ordine ad pœnam interdicti, quam tollit: privatio enim uſus Sacramentorum, ſicut & Eccleſiaſticæ ſepulturæ, eſt magna pœna; onus vero audiendi Sacrum, tali privatione auditionis per Bullam ablata, non imponitur a Bulla, ſed a præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacrum die feſto, quod omnem fidelem expeditum obligat; adeoque cum inveniat habentem Bullam jam expeditum, eum obligat.

Sit exemplum de Principe, qui carceribus detento det liberam facultatem exeundi: tunc ille, ſi die feſto non egrediatur ad Sacrum, peccat mortaliter; non quia ſit impoſitum onus a Principe: ejus enim

fa-

facultas ex gratia in ordine ad privationem exeundi, quæ eſt pœna ob delictum impoſita; onus vero audiendi Sacrum imponitur ab ipſo præcepto Eccleſiæ, quod fidelem expeditum obligat.

USUS INDULGENTIARUM.

3883 REgulares, & Moniales, quamvis ſine Bulla non poſſint frui Indulgentiis ſpecialibus Bullæ, ut fruantur aliis omnibus, non indigent Bulla: habetur in ipſa Bulla: *Exceptis tamen iis, quæ conceſſæ ſunt Ordinum mendicantium ſuperioribus, quoad eorum fratres*. Inſuper ex Decl. S. Congr. Conc. quam refert Turanus *pag.* 215. *n.* 5. his verbis: *Ad inſtantiam Fratrum Minorum in Regno Siciliæ exiſtentium*, Sacr. Congr. Conc. die 24. Martii 1640. *Reſpondit Oratores gaudere Indulgentiis a Sede Apoſtolica conceſſis, etiamſi Cruciatam non receperint. Habetur in Archiv. Procurat. Reform. S. Franciſci Tranſtiberim ſol. 78.*

3884 Valde pauperes, qui ob impotentiam ſolvere non poſſunt taxatam eleemoſynam, indulgentias extra Cruciatam acquirere, tenent Bardi *part.* 2. *tr.* 1. *c.* 1. *ſect.* 6. Quintanadvennas, & Ludov. a Cruce, moti ex præſumpta pietate Summi Pontificis, quod non velit, ut Indulgentiis priventur, qui ſine culpa Bullam habere non poſſunt; & ſupra afflictionem egeſtatis corporis addere afflictionem egeſtatis animæ. Omnino tamen negant Tamb. *tom.* 2. *tract. de Bulla c.* 3. §. 7. *n.* 14. & Mendo, quia Bulla expreſſe pro eo anno ſuſpendit omnes alias Indulgentias pro iis, qui Bullam non accipiunt.

BULLA DEFUNCTORUM

3885 COnceditur in locis Cruciatæ: per eam elargitur Pontifex liberationem unius animæ, ſeu Indulgentiam Plenariam per modum ſuffragii pro anima defuncti, ab ipſo ſumente Bullam determinanda. Quæ Indulgentia eſt diſtincta ab Indulgentiis Bullæ communis, quibus etiam liberatur anima.

3886 Pro hac Bulla erogantur duo reales, ſeu tareni duo, & grana duodecim cum dimidio, ab omnibus perſonis, tam privatis, quam inſignibus.

3887 Pro eadem anima poſſunt ſumi ſingulis annis duæ Bullæ; pia tamen conſuetudo eſt, ut ſumantur plures, ſicut plures applicantur Indulgentiæ, & Miſſæ.

3888 Una Bulla non poteſt applicari, niſi pro una anima; quia in Bulla in ſingulari apponitur: *Pro anima talis perſonæ*. Tambur. *citat.* contra Mendo, qui vult poſſe applicari pro pluribus, & tunc fructus Indulgentiæ dividi pro illis pluribus pro rata.

3889 Facta applicatione pro tali anima, non poteſt variare animam; quia per ipſam applicationem habuit ſuum adæquatum effectum Indulgentia.

3890 Si Bulla accipiatur credito, ſuum effectum habet facta applicatione, abſque eo quod expectetur tempus ſolutionis.

3891 Non eſt neceſſe, ut inſcribatur nomen defuncti, licet uſus ſit, quod inſcribatur tam nomen defuncti, quam nomen accipientis. Nec eſt neceſſe ipſam Bullam ſervari, non debet autem apud ipſum cuſtodem relinqui, ut fraudes vitentur, nec poſſit aliis dari.

DE BULLA COMPOSITIONIS.

3892 PEr hanc Bullam poteſt, 1. quis ſe componere ſuper rebus ablatis, aut aliter male acquiſitis, quarum (facta prius debita diligentia) neſcit dominum, ſeu creditorem. Quæ compoſitio fieri poteſt ſuper dictis debitis incerti domini uſque ad ſummam tercentum ſcutorum Hiſpaniæ, nimirum tercentum ſcutorum, & viginti unius, cum tarenis octo, & granis novem monetæ Siculæ; & ita pro una Bulla poteſt ſibi retinere duas uncias, tarenos decem, & ſeptem cum granis quatuor; & ſic accipiendo tot Bullas uſque ad ſummam debiti tercentum ſcutorum.

3893 Taxa pro una Bulla eſt, ut ſolvantur duo reales a qualibet perſona, tam privata, quam inſigni.

Non ſufficit una Bulla pro pluribus, ſed tot debent ſummi Bullæ, quot debitores, licet debitum ſingulorum ſit minus eo, ſuper quo poſſint componi.

Quod ſi debitum hanc ſummam excedat, tunc non poteſt uti Bulla quoad exceſſum; ſed fieri debet compoſitio particularis cum Commiſſario Cruciatæ, qui in Regno Siciliæ eſt Archiepiſcopus Panormitanus.

Imo poteſt quis cum ipſo Commiſſario componi ſuper tota quantitate, qui ſolet deſignare pro Cruciata decem pro ſingulis centenariis.

3894 Hac Bulla, ſicut & Bulla communi lætari poſſunt ſolum fideles baptizati, minime infideles, nec Catechumeni.

Debent exiſtere in Regno Bullæ, aut ad illud perſonaliter declinare, ſicut etiam pro Bulla communi. Unde Neapolitanus (ait Tambur.) per paucas horas Panormi manens poteſt hac Bulla lætari, vel cum Commiſſario componi: *v. n.* 3841.

In Bulla debet inſcribi nomen. Non eſt autem neceſſe, ut Bulla conſervetur. Tambur. de Bulla *c.* 18. §. 7. *n.* 2. contra Mendo.

Hæc Bulla prodeſt Defunctis, ſi ipſi ante mortem commiſerunt hæredi, aut alteri, ut tot Bullas pro ſe ſumeret, aut ut compoſitionem faceret cum Commiſſario. Vel ſi commiſit, ut conſuleret Theologos: & tunc ſi hæres debeat, ſumat Bullas. Si vero nil mandaverint, eis non prodeſt. Tunc autem hæres, ſi reperiat componibilia, poteſt nomine ſuo Bullas ſumere, & componere.

3895 Qui furatus eſt in confidentiam Bullæ, non poteſt componi, licet, qui peccavit in confidentiam Bullæ, poſſit abſolvi: quia primum in Bulla prohibetur, non ſecundum: *v. n.* 3828.

3896 2. Supradicta compoſitio fieri etiam poteſt ſuper bonis aliorum bona fide acquiſitis, & ſuper bonis inventis, etiam ſuper bonis naufragantium, ſi poſt debitam diligentiam inveniri non poſſit dominus; Excommunicatio autem Bullæ Cœnæ ſolum loquitur cognito, vel comparente domino.

3897 Quæ (ait Mendo verb. Bulla *compoſ. n.* 12.) in littore maris inveniuntur, non ex naufragio, primi occupantis fiunt, ſicut & quæ profunduntur in aliqua ſolemnitate, & ea quæ a domino derelinquuntur. Ligna, quæ inundatione fluminis aſportantur, & ſunt exigui valoris, ac longe a domino feruntur, inter derelicta habentur: ſecus ſi talia ſint, ut prudenter judicetur, dominum velle ea quærere, & recuperare. Non tamen ſunt bona incerta, quæ in incendio, aut naufragio projiciuntur. Nam dominus ea non derelinquit, & vellet, ſi poſſet, ea conſervare. Quinimo, & ſi res ſit peritura, niſi quis illam ſervaret, adhuc ejus dominium non acquireret, utpote a domino non abdicatum.)

3898 Si facta jam compoſitione, & acceptis Bullis, veniat in notitiam creditoris, tenetur reſtituere totum, deductis expenſis Bullæ. Si partem bona fide conſumpſit, tenetur reſtituere reliquum. Si vero omnia comſumpſit, ad nihil tenetur in foro interno conſcientiæ; at pro foro externo poſſet a Judice cogi, ait Mendo *cit. n.* 15. quia (ea compoſitio) inquit ipſe (eſt quoddam genus transferendi dominium pro foro interno, ſicut præſcriptio pro foro externo.)

Et quidem (ſubdit idem) ſi habens bona incerta reſtituiſſet ea pauperibus, non teneretur domino comparenti reſtituere; compoſitio autem ſuccedit in eandem reſtitutionem pauperibus faciendam. Et ſeparabile eſt dominium in foro interno a dominio in foro externo; ſicut qui non poteſt recuperare a Petro centum aureos, & tollit ab eo vas aureum ejus valoris, in foro interno habet ejus dominium; at pro foro externo, ſi notitia accedat ad judicem, poterit ab eo cogi, ut reddat, tamquam non ſuum.

Hoc autem in re noſtra verum eſt, non per ſe, ſed per accidens: Non per ſe, quia compoſitio cum fiat auctoritate Papæ potentis liberare, & ſine ulla limitatione, ex ſe valet etiam pro foro externo. Sed per accidens, in quantum deberet in foro externo conſtare, quod eſt difficile, quia creditor poſſet dicere, compoſitionem non fuiſſe factam ſuper ſuo credito, aut ſine præmiſſa diligentia. Ita Tambur. *citat. cap.* 18. §. 5. *n.* 11. cum Acoſta, & de Lugo.

3899. 3. Compoſitio fieri poteſt ſuper bonis injuſte acquiſitis, puta per uſuras, &c. ſi facta debita diligentia ignoretur dominus.

3900 Pariter ſi dominus cognoſcatur, ſed non reperiatur, vel multum diſtet, abſque ſpe, quod ſit rediturus, nec debitum poſſit ad illum vel ejus hæredes tranſmitti ſine magnis expenſis, *ut in nu.* 2727. Mendo *cit. num.* 34. quia tunc æque ſe habet, ac ſi ignoretur. Et ſimiliter domino comparente non tenetur in foro interno conſcientiæ reſtituere, niſi modo dicto *in num.* 3898.

3901. 4. Fieri poteſt per eamdem Bullam compoſitio ſuper legatis. Legata poſſunt dupliciter eſſe facta, 1. ad exonerandam conſcientiam, 2. ſolius pietatis cauſa.

Quoad priora, ſit *exemplum, & reſolutio*, ex Tamburin. Petrus in fine vitæ cognoſcens, aut dubitans, ſummam centum ſcutorum eſſe ex male ablatis, & neſciens dominum, ad exonerandam conſcientiam, eam ſummam legavit certæ Eccleſiæ, aut determinato pauperi, pauper autem, & Rector Eccleſiæ habuerunt notitiam legati, & hoc non obſtante fuerunt negligentes per annum in exigendo ab hæredibus Petri legatum: in hoc caſu concedit Bulla hæredibus, ut poſſint ſe componere ſuper medietate totius legati. In hoc caſu ſupponitur, quod hæredes legantis habeant notitiam legatarii; unde ſolum requiritur, quod moneant legatarium de legato relicto, niſi aliunde illud ſciverit; nam annus negligentiæ computari debet a die notitiæ legatarii.

Quoad poſteriora, ſi legata ſint facta non ad exonerandam conſcientiam, ſed alia pia cauſa, tunc ſi hæres legantis facta diligentia debita invenire, ſeu ſcire non poſſit legatarium, poteſt etiam quoad totum legatum ſe componere, modo dicto *in n.* 3896. *&* 3897.

3902. 5. Denique fieri poteſt compoſitio ſuper fructibus debitis ex omiſſione horarum canonicarum, & ſuper fructibus ex redditibus Eccleſiaſticis male perceptis.

3903 Diſtributiones vero, ſi percipiantur injuſte, non poſſunt componi; quia non debentur Eccleſiæ, ſed cæteris, qui Choro interſunt. Imo idem tenet Mendo verb. *Horæ Canonicæ num.* 30. etiamſi eſſent deſignatæ Eccleſiæ; quia tunc Eccleſia ſuccedit loco intereſſentium.

3904 Qui eſt certus de ſtipendio accepto pro Miſſis celebrandis, non recordatur tamen, pro quibus applicare debet, nec a quibus accepit, non poteſt componi, ſed tenetur ad Miſſas; quia poteſt applicare, pro quibus debet, & quos Deus ſcit.

3905 Denique recte ait Mendo *in Epit. verb. Bulla Compoſ. n.* 34. (quod Dilatio in compoſitione erit peccatum mortale, computando eam cum dilatione in reſtitutione: imo minor dilatio ſufficit ad peccatum, cum poſſit eſſe impotentia ad reſtitutionem, non ad compoſitionem, quæ minori quantitate fit.

Cæterum ſi quis impotens ſit reſtituere, & potens componi, non tenetur ad compoſitionem faciendam, quia id eſt privilegium; ſed poteſt expectare tempus opportunum ad reſtituendum.)

QUÆRES.

3906 *Petrus eſt certus de debito, dubius vero, an Franciſcus, vel Joannes ſit creditor: An poſſit virtute Bullæ componi?*

REſp. cum diſtinctione: vel Petrus eſt certus de disjunctivo creditorum, nimirum, quod creditor ſit aut Franciſcus, aut Joannes; vel eſt præciſe dubius, an creditor ſit Franciſcus, aut Joannes, & diligentiis peractis non poteſt ſe determinare. Si primum, non poteſt componi, ſed debet reſtituere utrique pro rata dubii, juxta dicta *n.* 2699. Quod ſi poſt diviſionem conſtat, unum illorum eſſe dominum, non tenetur alter ſuam partem illi reſtituere, ſi diviſio fuit facta communi conſenſu; quia in prima diviſione unuſquiſque ceſſit juri ſuo. Mendo *cit. num.* 13.

Si ſecundum, poteſt componi; ratio diſparitatis eſt, quia in primo caſu, licet Petrus ſit dubius de perſona determinata, eſt certus de disjunctivo duorum; adeoque habet locum juſtitia reſarcienda, cui cedit privilegium Bullæ. In ſecundo caſu Petrus eſt præciſe & abſolute dubius de perſona determinata, adeoque habet locum jus privilegii Bullæ, quo non poteſt quis ſpoliari per purum dubium.

Privilegium Commiſſarii Cruciatæ ad diſpenſandum ſuper impedimento affinitatis: *v. in n.* 4242.

De Bulla fuſe agunt Bardi, Mendo. Latius Tambur. & Diana *part.* 1. *tract.* 11.

CAPUT XI.

De Extrema Unctione.

3907 EXtrema Unctio, *eſt Sacramentum novæ legis, conſtans unctione olei ſacri, & Sacerdotis deprecatione, ordinatum ad ſalutem moribundi, quoad animam, & corpus*. Fuit inſtitutum a Chriſto, & poſtea promulgatum Jacobi *cap.* 5. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes illum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.*

MATERIA, ET FORMA.

3908 M*Ateria remota*, eſt oleum olivarum, quod quantum ad valorem debet eſſe ab Epiſcopo benedictum: conſtat ex Tradit. Apoſt. & ex Conc. Flor. *in Armen. inſtruct.* Quod debet quolibet anno renovari in Cœna Domini, veteri exuſto. Si novum haberi non poſſit, licet uti antiquo.

Item (ſi id requirat neceſſitas, ob infirmorum copiam) licitum, & validum erit Sacramentum, ſi oleo benedicto ſuperaddatur ſæpius oleum non benedictum, dummodo ſingulis vicibus minor quantitas addatur non benedicti, liquet ex antiqua praxi Eccleſiarum, *& ex Declar. Sacr. Congreg.*

EMINENTISSIMI, E REVERENDISSIMI SIGNORI.

3909 DEterminandoſi nel Decreto di coteſta Sacra Congregazione, fatto li 2. di Marzo 1679. ſopra la condanna di 65. Propoſizioni, che circa il valore de' Sacramenti non ſi debba ſeguire l' opinione probabile, laſciata la più ſicura: Ed eſſendo opinione controverſa tra' Teologi, ſe per ſupplire all' Oglio Santo, che mancaſſe, ſia lecito aggiungerne del non benedetto, in più volte, purchè l'aggiunto conſiderato ſeparatamente, e in ogni aggiunta ſia in minor quantità dell' Oglio Santo, benchè conſiderate tutte le aggiunte inſieme foſſe maggiore; di qui è nato dubio nella Dioceſi di Siviglia, nella quale per la ſua vaſtità è impraticabile benedire tant' Oglio, che baſti ſenza l' aggiunta; ſe

ſia

ſia lecito fare detta aggiunta all' Oglio Santo, per eſſervi molti Teologi, che tengono l' opinione negativa per più ſicura. Onde per aver la riſoluzione di tal dubbio, l'Arciveſcovo di Siviglia, devotiſſimo Oratore, fece porgere all' EE. VV. un memoriale conſultivo, nel quale ſi adducevano le opinioni de' Teologi ſopra queſto punto. Ma non avendo ſinora avuta la dichiarazione, ſupplica perciò l' EE. VV. degnarſi di dargliela per ſicurezza e quiete della coſcienza propria, e del ſuo gregge. Uſches.

Feria quarta die 23. Septembris 1682. in Generali Congregatione S. Officii habita in Conventu S. Mariæ ſuper Minerva coram Eminentiſſimis & Reverendiſſimis Dominis S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus a S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Lecto ſupradicto memoriali, Eminentiſſimi & Reverendiſſimi Domini Cardinales Inquiſitores prædicti decreverunt in caſu propoſito, poſſe.

Franciſcus Richardus S. Romanæ & Univerſalis Inquiſitionis Not.

3910 *Materia proxima* eſt unctio certarum partium corporis.

3911 *Forma* ſunt verba, *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus, quidquid per viſum deliquiſti. Amen.*

Invocatio Trinitatis non eſt de eſſentia, quia Conc. Flor. & Trid. præmiſſam formam aſſignant.

Dubia eſt hæc forma, *Ungo te Oleo Sancto ut per ſuam miſericordiam indulgeat tibi Deus, &c.* Quia plures Doctores negant, eo quod forma eſſentialiter profertur modo deprecativo, non indicativo.

3912 Unctiones ſunt faciendæ in quinque ſenſibus corporis, ſub eadem forma, exprimendo tamen nomen ſenſus, qui ungitur, videlicet. 1. Ad oculos, *quidquid per viſum deliquiſti. Amen.* 2. Ad aures, *per auditum.* 3. Ad nares, *per odoratum.* 4. Ad os, compreſſis labiis, *per guſtum, & locutionem.* 5. Ad manus, *per tactum.* 6. Ad pedes, *per greſſum.* 7. Ad lumbos ſeu renes, *per lumborum delectationem.* Unctio renum in fœminis non eſt decens, ideo omitti ſolet, eo maxime quia unctio ad pedes, & renes, non eſt eſſentialis: *v. n.* 3917.

3913 Muti, ſurdi, cæci, aut mutilati inungi debent prope organa ſenſuum, quibus carent, quia peccare potuerunt, licet non per ſenſus externos, per potentias internas illis correſpondentes, vel per deſiderium actus illiciti, Arſdekin *tom. 2. pag.* 272. *n.* 10.

3914 Non ſufficit ad valorem unica unctio, nec pro materia Chriſma, *de quo num.* 3015. ſed debet eſſe Oleum benedictum diſtinctum a Chriſmate, Scotus *in 4. diſt. 23. litt. D.* quia opiniones affirmantes, utpote minus tutæ, & exponentes Sacramentum fruſtrationis periculo, non ſunt practicandæ, niſi in caſu neceſſitatis, quo non adeſſet niſi Chriſma, vel non poſſent fieri omnes unctiones, juxta dicta *in num.* 77.

3915 Unde tempore peſtis, aut alterius neceſſitatis, quo omnes unctiones fieri non poſſent, unica unctione ungi poteſt unum organum magis promptum, vel potius caput, ubi omnes ſenſus vigent; vel melius (ſi fieri poteſt) ungat velociter, & ſine crucis forma unum oculum, aurem, narem, manum, & os, dicendo ſub una forma totali: *Per iſtam ſanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum, greſſum, & lumborum delectationem. Amen.*

3916 Tempore peſtis Sacerdos poteſt facere unctiones ſine contactu immediato manus, utendo virga longa Oleo tincta, quam poſtea comburat; & hoc pacto ſingulas unctiones perficere poterit. Arſdekin *citat. num.* 2. ex Diana.

MINISTER

3917 HUjus Sacramenti, quoad valorem eſt ſolus Sacerdos, idque ex inſtitutione Chriſti: *ut in num.* 3907. Ad licite miniſtrandum debet eſſe Sacerdos proprius, vel Parochus, aut Sacerdos de licentia Parochi.

3918 Eſt validum, ſi a pluribus Sacerdotibus ſimul fiant unctiones. Sieri *num.* 167.

Quid de Regularibus? *vid. n.* 4173.

SUBJECTUM

3919 ESt infirmus in probabili periculo mortis conſtitutus ex morbo, vulnere, partu, vel ſenectute. Conſtat ex verbis Jacobi *n.* 3907. Unde hoc Sacramentum miniſtrari non debet *Navigantibus*, etiam ſi immineat ſubmerſio; Militibus proxime bellum aggreſſuris, damnatis ad mortem, aut parturientibus, niſi ex partu antecedenter, vel poſtea orta ſit mortalis infirmitas; quia partus ex ſe non eſt infirmitas, & hoc Sacramentum non eſt inſtitutum pro ſano. Scotus *citat. litt. B. v. n.* 2922.

3920 Pueris uſum rationis habentibus danda eſt Extrema Unctio, licet non Communio. Item moribundis, ſenſibus deſtitutis, licet Communionem non poſſint recipere, ſi ante petierint, ſignum doloris dederint, aut Chriſtiane vixerint. Idem dic de phreneticis, & delirantibus: non poteſt autem dari perpetuo amentibus. Poteſt dari vulneratis, vel morſu venenoſo læſis.

3921 Qui hoc Sacramentum recipit, debet eſſe in gratia, ſaltem per contritionem: *v. n.* 3962. *& n.* 2.

3922 Sponte negligere hujus Sacramenti ſuſceptionem, non eſſe mortale, ſed veniale, docet communis; quia hoc Sacramentum non eſt neceſſarium ad ſalutem, ſed tantum utile, & nullibi conſtat de præcepto. Maſtr. *diſp.* 22. *n.* 79. contra Poncium.

3923 Effectus hujus Sacramenti ſunt. 1. Augmentum gratiæ ſanctificantis. 2. Auxilia contra dæmonum tentationes. 3. Remiſſio venialium primario, & per ſe. 4. Remiſſio etiam mortalium, ſecundario tamen, & per accidens, puta ſi infirmus reperiatur cum peccatis mortalibus, quod invincibiliter ignorat, quatenus bona fide confeſſus eſt; ſed ob aliquem defectum eſſentialem, quem invincibiliter ignorat, confeſſio fuit invalida. Idem contingere poteſt in amente, qui ante incidit in peccatum mortale, de quo ſolum habuit attritionem. Tunc per accidens hoc Sacramentum confert primam gratiam juxta illud: *Si in peccatis ſit, remittentur ei.* 5. Eſt abſterſio reliquiarum peccati, ex Trident. *ſeſſ.* 14. *c. Peccatorum reliquiæ*, ex D. Thoma, ſunt languor animi, torpor, mœror, triſtitia, faſtidium, anxietas, & ſimiles affectiones, quæ ex peccatis præteritis oriri ſolent, & in confuſionem inducere. 6. Eſt alleviatio infirmi ab ægritudine corporis.

3924 Hos effectus cauſari in quinta unctione, docet Diana, Aretinus, & alii; quia tunc Sacramentum eſt completum, Maſtrius vero cum aliis vult, in ſingulis unctionibus cauſari gratias partiales, unam independenter ab alia; de quo Scholaſtici. Illud eſt certum, hoc Sacramentum eſſe unum unitate integritatis, non indiviſibilitatis. Scotus *in 4. diſt. 23. qu. unic.* Maſtr. *diſc.* 22. Arſdekin *tom. 2. pag.* 274. Tamb. *tom. 2. l.* 6.

DE ORDINE

Fuſe actum eſt in Examine Ordin. *tom.* 3. *cap.* 1.

DE MATRIMONIO.

CAPUT I.

De Sponſalibus.

3925 SPonſalia ſunt *promiſſio deliberata, & mutua, ſigno ſenſibili expreſſa, futuri matrimonii, inter perſonas jure habiles.*

Hinc ad valorem, 1. Non ſufficit propoſitum, quia non inducit obligationem, ſed requiritur promiſſio: *v. n.* 1785. 2. Non ſufficit, ſi unus promittat, alter pure acceptet: ſed requiritur, quod uterque promittat. 3. Requiritur ætas ſeptennii, quia tunc præſumitur uſus rationis, ut promiſſio ſit voluntaria, & deliberata: *v. n.* 1689.

3926 Si parens, aut curator contrahat ſponſalia de futuro pro filio, aut filia præſente, & non contradicente, valida ſunt ſponſalia, niſi adſit metus, quia jus accipit taciturnitatem pro expreſſione conſenſus: Si vero contrahat pro abſente, tunc ſi filius, aut filia eſt pubes ut, ſponſalia ſint valida, opus eſt, ut conſentiat, ſeu ut illa, quando ſcit, expreſſe, vel tacite aliquo ſigno ſufficienti ratificet. Si eſt impubes, valida ſunt ſponſalia ſine ejus conſenſu inita; quando tamen eſt factus pubes, tenetur illa implere, non ex neceſſitate contractus, ſed ex debito honeſtatis: *v. n.* 1979.

3927 *Sponſalia valida obligant ſub mortali, ut una pars contrahat matrimonium, quando ab altera requireretur, niſi præfixus ſit terminus. Et qui recuſat, poteſt cogi a Judice etiam per cenſuras.*

3928 *Si quis dicat.* Non ducam aliam, quam te, *non ſunt ſponſalia: quia illa verba ſunt vera, etiam ſi nullam ducat.*

3929 *Qui promiſit ſimulate aliquam ducere, per ſe non tenetur ad nuptias, ſed damnum inde ortum compenſare. Si autem ſub tali promiſſione puellam induxit ad copulam, tenetur eam ducere. Niſi illa eſſet longe inferioris conditionis, v. gr. ſi vir eſſet nobilis, illa agricolæ filia: ſed ſatisfacit dotando. Quod ſi illa ſuæ diſparitatis conſcia conſenſit in copulam, amiſit jus ad dotem, quia cenſetur ipſa ultro decipi voluiſſe: vide num.* 2143.

3930 *Sponſalia poſteriora contra priora, etiamſi jurata, aut copula acceſſerit, ſunt invalida.*

3931 *Liberi, qui parentibus inſciis contraxerunt ſponſalia, etiam cum iis, qui imparis ſunt conditionis, obligantur, nec a parentibus impediri poſſunt niſi magnum ſcandalum ex matrimonio timeretur*, Diana *p.* 9. *tr.* 7. *reſ.* 71.

3932 *Reſiliens culpabiliter a ſponſalibus, perdit ſuas arrhas, & tenetur ad alterius partis reddendas, ac ad reſtitutionem, quanti ejus intererat talem contractum impleri: v. n.* 3938.

3933 Ubi Trident. *Non eſt receptum, ſponſalia jure antiquo tranſeunt in matrimonium per quævis ſigna externa maritali affectu exhibita; v. gr. per copulam:* ubi vero Trid. *eſt receptum, hæc ſigna non tenent, nec ſunt licita, ſi ſint clandeſtina ſine Parocho, & teſtibus: v. n.* 542. *&* 1258.

3934 Habet tamen matrimonium clandeſtinum vim ſponſalium validorum, ita ut teneantur matrimonium contrahere coram Parocho, & teſtibus, ſi contrahentes ſint impuberes, minime ſi ſint puberes; quia Trident. *ſeſ. 22. cap. 1. de Matr.* declarat omnino inhabiles ad contrahendum clandeſtine contrahentes. Tambur. contra *Averſam*, qui vult, ex matrimonio clandeſtino etiam inter puberes reſultare ſponſalia valida. Clericatus *c.* 141. *n.* 15.

3935 Ligati aliquo impedimento dirimenti non poſſunt valide ſponſalia inire, niſi ſub conditione diſpenſationis obtinendæ; & tunc ante diſpenſationem nullum valorem habent, nec publicam honeſtatem inducunt; unde diſpenſatione obtenta, requiritur novus conſenus ad ſponſalia. Ex quo fit, quod ſi ante diſpenſationem contraxiſſet quis cum alia, cum qua nullum impedimentum habet, contrahere deberet cum hac ſecunda.

3936 Ad ſponſalia non requiritur determinata forma, ſed ſufficit conſenſus utriuſque expreſſis verbis, aut ſignis, juxta morem patriæ.

3937 Interdicti poſſunt valide inire ſponſalia, non ſic publice excommunicati excommunicatione majori; qui tamen poſſunt valide matrimonium inire, ſed illicite. Clericatus *cit. n.* 13.

3938 In ſponſalibus apponi poſſunt conditiones, quæ ſunt honeſtæ, non prohibitæ, nec matrimoniali libertati repugnantes.

Unde non poſſunt apponi pœnæ, v. gr. ut qui promiſſis non ſteterit, ſolvat gemmam, centum aureos, &c. nec poteſt accipi pignus; quia repugnant libertati, ac proinde prohibita, *c. Gemma de ſponſalibus.*

Non ſunt autem prohibitæ arrha, ſed licitæ, ſi contrahentes non ſint minores, ſed excedant annum vigeſimum quintum. Arrhæ ſunt *ſponſalitiæ largitates, quæ actu in ſponſalibus traduntur in benevolentiæ ſignum, & matrimonii ſecuritatem.*

Poſſunt dari arrhæ ab uno tantum ſponſo, cum obligatione, ut ſi alter recuſat adimplere ſponſalia, arrhas reſtituat, & ulterius earumdem valorem, vel etiam duplum, triplum, aut quadruplum, non ultra, *l. fin. Cod. de Sponſalibus.* Et tunc arrha, aut ejus valor reſtitui debet in conſcientia a recuſante abſque legitima cauſa: duplum vero, triplum, aut quadruplum non deberi ante ſententiam Judicis. Ita Clericatus *c.* 141. *n.* 6. *&* 7. *n.* 3932.

DISSOLVUNTUR SPONSALIA

Per octo cauſas.

3939 1. (PEr matrimonium validum cum altera initum: quod quidem, licet ſuppoſitis ſponſalibus cum alia, ſit injuſtum, & peccaminoſum, eſt validum:)

Matrimonium poſt ſponſalia cum una, contractum cum alia, nedum extranea, verum etiam conſanguinea Sponſæ extra primum gradum, eſt validum, & ſponſalia diſſolvuntur, quia talis conſanguinea eſt ſponſo extranea, nam impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus validis non extenditur, ex Trid. ultra primum gradum: *v. n.* 4113.

2. (Per mutuam remiſſionem prioris promiſſionis) ſi ſponſi ſint puberes: minime, ſi ſint impuberes, *cap. de illis, & cap. A nobis, de ſponſal. impub. v. numer.* 4115.

3. (Per impedimentum dirimens ſuperveniens.)

4. Per enorme crimen unius partis ſolvuntur ſponſalia ex parte innocentis: tale crimen eſt hæreſis, homicidium, furtum grave, fornicatio: & hæc quidem ante ſponſalia ex parte ſponſæ commiſſa, ſi fuerint a ſponſo ignorata. Immo ſi ſponſa libere patiatur ab altero tactus impudicos, oſcula, & amplexus, poteſt ſponſus reſilire: non poteſt autem ſponſa reſilire, etſi eadem ſponſus exerceat, niſi fiat in iſtis valde enormiter notorius; quia actus illi in ſponſo non ita redundant in dedecus ſponſæ, ſicut vice verſa redundare ſolent: *v. n.* 2149.

5. Si superveniat notabilis mutatio, quæ ab initio cognita a contrahendis ſponſalibus deterruiſſet, verbi gratia, odium grave inter ſponſos, inſignis morum aſperitas, periculum valde probabile, quod ex matrimonio ſint oritura ſcandala, aut gravia odia inter parentes, aut alios amicos.

6. Si alteruter incidat in morbum, qui ſolet eſſe perpetuus, aut valde diuturnus, ut morbus caducus, gallicus, lepra, &c. aut ſponſa mutiletur, aut enormiter deformetur: aut ſponſus amiſſione officii, vel alio modo reddatur ineptus ad rei familiaris ſuſtentationem.

7. Si magna alterius partis debita detegantur, aut ſponſa promiſſam dotem præſtare nequeat, vel ſponſus cum magno ſponſæ incommodo incipiat vagari, aut ſine ejus licentia ad longinquas terras proficiſcatur: quia tunc merito cenſetur jure ſuo renunciare.

8. Diſſolvuntur ſponſalia etiam jurata per ingreſſum alterius in Religionem, aut per votum ingrediendi, aut Ordinis ſacri ſuſceptionem.

3940 Quando dictæ cauſæ ſunt manifeſtæ, poſſunt ſponſalia diſſolvi ſine authoritate Judicis. Quod ſi ſpon-

ſponſus cognito ſuo jure reſiliendi, nihilominus carnaliter cognovit ſponſam, cenſetur tacite juri ſuo renunciaſſe, & ſponſalia ratificaſſe.

3941 Si ſponſo ſuperveniat nova hæreditas, ita ut ſponſa ſit jam illi inæqualis, non ideo habet jus reſiliendi, quia non eſt deceptus in conditione ſponſæ, in qua nulla eſt facta mutatio. Idem eſt de ſponſa, ſi ipſi nova ſuperveniat hæreditas. Hæc Arſdekin *in tom. 2. pag.* 282. ex Buſemb. *tract. 6. c. 1. de ſponſal.*

3942 Sufficit ad diſſolvenda ſponſalia timor exhæredationis paternæ: Oris graveolentia vulgo *notabile puzza del fiato*, aut copula carnalis per vim illata ſponſæ: Clericatus *c.* 141. quia licet ſponſa non peccaverit, eſt tamen facta valde vilis, & affert ſponſo notabile dedecus: *v. n.* 4115.

3943 Ad judicem autem Eccleſiaſticum ſpectat cognoſcere, an cauſæ ſint legitimæ ad diſſolvenda ſponſalia. Tales cenſentur, ubi de malo exitu timetur: Clericatus *cit. n.* 19. *ex cap. Ex his* 11. *de Sponſalibus*. Quia Judex Eccleſiaſticus eſt Judex competens, quando agitur de validitate, aut invaliditate, licet Laicus ſit Judex competens, ſi agatur de executione, Clericatus *c.* 141. *n.* 5.

3944 Sponſalia per ſubſequens matrimonium validum diſſoluta, probabilius eſt non eſſe extincta, ſed ſuſpenſa, ita ut mortua conjuge, teneatur, qui fidem fregit, ad ſponſalia priora, ſi pars læſa velit nubere, ait Maſtrius *diſp.* 20. *n.* 82. & Brancatus contra Bonacin. & Tancr. ut in ſimili dicitur de eo, qui contraxit matrimonium cum voto ſimplici caſtitatis.

3945 Qui poſt ſponſalia cum una, contrahit ſponſalia cum alia, cum qua inſuper habet rem, tenetur ducere primam, & dotare ſecundam, ſi hæc erat virgo; aut ſi non virgo, eam publicitate dehoneſtavit; niſi prima charitate mota ſuis ſponſalibus cederet, ut vir ſecundam duceret. Sanchez *de Matrimon. tit.* 8. *diſp.* 49. Diana *part.* 11. *tract.* 2. *reſolut.* 70. quia per priora ſponſalia vir erat alteri mulieri adſtrictus, & ſecunda mulier per copulam non acquiſivit jus in rem alterius. Eſt contra Caſtropal. & Pontium apud Clericatum *cit. n.* 21. qui volunt, quod teneatur ducere ſecundam, ſi hæc erat inſcia priorum ſponſalium, idque ad reparandum nimium damnum ſecundæ.

3946 At ſi moriatur prima, tunc habet locum ſecunda opinio, quod ad reparandum damnum teneatur ducere ſecundam. Quod ſi cum hac ſecunda non habuit rem, non tenetur eam ducere; quia poſteriora ſponſalia ſtantibus prioribus fuerunt invalida, & quod ab initio non ſubſiſtit, tractu temporis non convaleſcit, *cap. Placet, de Converſ. conjugat.* Clericatus *cit. n.* 22.

3947 Qui poſt votum ſimplex caſtitatis defloravit puellam ſub promiſſione matrimonii, tenetur ad votum, Rodriqu. *in ſum. tom.* 1. *cap.* 28. *n.* 11. Diana *in ſum. verb. Ingredi Religionem n.* 3. contra Leandrum *de Matrim. tract.* 9. *diſp.* 2. *quæſt.* 5. quia hujuſmodi promiſſio, aut ſponſalia ſunt contra jus a Deo jam acquiſitum, adeoque iniqua, & invalida, ſicut a pari, qui poſt promiſſionem conjugii, aut ſponſalia, emittit votum ſimplex caſtitatis, tenetur ad ſponſalia, Villal. *tract.* 12. *diff.* 12. *n.* 9. Navarr. Sanchez, Filliuc. contra Leandrum *cit. queſt.* 6. quia votum eſt de re alteri promiſſa, nec Deus acceptat promiſſionem in præjudicium tertii; ita a fortiori, ſi votum ſit prius, ſtandum eſt pro voto.

3948 Sponſalia ab initio invalida, & ſponſalia ab initio valida, quæ poſtea mutuo conſenſu diſſolvuntur, in hoc differunt, quod invalida non pariunt impedimentum publicæ honeſtatis, bene vero valida: quod impedimentum durat etiam poſt diſſolutionem mutuo conſenſu factam. Clericatus *cap.* 142. *num.* 12. *v. n.* 4115. *& a n.* 4125.

Scotus *in* 4. *diſt.* 28. *quæſt. unic. litt. B. C. diſt.* 30. *queſt.* 2. & Maſtrius *diſp.* 20. *quæſt.* 4. Leander *tract.* 9. *diſp.* 1. *&* 2. Tancr. *tom.* 1. *de Matrim. lib.* 1. Tamb. *tom.* 2. *lib.* 8. *tract.* 3. Buſemb. & Clericatus *cit.*

CAPUT II.

De Matrimonio ſecundum ſe.

3949 MAtrimonium eſt contractus, & deſcribitur, quod *ſit Sacramentum inter baptizatos, quo vir, & mulier ſibi mutuo legitime corpora ſua tradunt, ad perpetuam vitæ ſocietatem, & remedium concupiſcentiæ.*

3950 Hinc ad Matrimonium requiritur. 1. Mutuus conſenſus contrahentium de præſenti ad differentiam ſponſalium, ubi conſenſus eſt de futuro, & ideo ſponſalia contrahuntur per verba de futuro: *Ducam te in uxorem; Ducam te in maritum;* Matrimonium per verba de præſenti; *Duco, ſeu volo te in uxorem, Duco ſeu volo te in maritum.*

2. Requiritur, quod conſenſus ſit expreſſus per ſigna externa ſufficientia, ſive conſiſtant in verbis, ſive in alio ſigno, & ſive fiant immediate per ipſos contrahentes, ſive mediate per procuratorem.

Si Parochus ex errore linguæ dixit ſponſo an vellet ducere fœminam, v. gr. Roſam in maritum, & ſponſus affirmavit, validum eſt Matrimonium; quia (ut ſupponitur) jam ex circumſtantiis apparet, quod voluntas Sponſi ſit ducendi fœminam in uxorem. Gobat. *tom.* 1. *tract.* 10. *n.* 394.

3 Quod talis conſenſus ſit inter perſonas non legitime impeditus. Ex jure poſitivo requiritur ætas pubertatis, *de qua in n.* 1979 alioquin erit nullum.

4 Demum requiritur præſentia Parochi, & duorum teſtium, cum illis verbis: *Ego vos conjungo &c.* alias erit matrimonium clandeſtinum, & novo jure Tridentini nullum; *v. n.* 1238. 3933.

3951 *Miniſtri* hujus Sacramenti ſunt ipſi contrahentes; *materia* vero, *& forma* eſt eorum mutuus conſenſus, hoc modo, quod *materia, ex qua, & proxima*, eſt mutuus conſenſus externis ſignis expreſſus, quatenus habet rationem traditionis corporum, *forma* vero eſt idem conſenſus, quatenus habet rationem acceptationis: materia remota ſunt ipſa corpora contrahentium.

Effectus hujus Sacramenti eſt gratia ſanctificans, videlicet augmentum gratiæ; unde ipſi contrahentes debent eſſe in gratia, alioquin peccant mortaliter; quia ponunt obicem gratiæ, quam Sacramentum cauſaret.

3952 Matrimonium dicitur *ratum*, quando contractus eſt factus modo explicato, ſed non eſt ſecuta copula. Dicitur *conſummatum* quando eſt ſecuta copula. Unde matrimonium ratum, & conſummatum, non differunt eſſentialiter, & in ratione Sacramenti; ſed accidentaliter penes copulam ſecutam, vel non ſecutam.

3953 Certum eſt, validum eſſe matrimonium inter abſentes per procuratorem initum: *ex cap. fin. de Procur. in* 6. quia matrimonium non fuit a Chriſto ſemotum a linea contractus; ſed contractus ipſe fuit elevatus ad lineam Sacramenti, ſeu ad cauſandam gratiam.

3954 In procuratoribus non requiritur diverſitas ſexus, ſed poſſunt eſſe duo viri, vel duæ mulieres: quia non contrahunt nomine proprio.

Procuratori poteſt quis dare mandatum conſentiendi in eam, quam ipſe procurator in uxorem mandantis elegerit. Clericatus *c.* 142. *n.* 8.

3955 Procurator autem debet adamuſſim ſervare tenorem mandati, ita ut ſi excedat, aut deficiat, invalidum ſit matrimonium.

3956 (Quid ſi expedito procurationis mandato (ait Clericatus *cit. n.* 9.) mandans revocet conſenſum, ſed Procurator inſcius revocationis prædictæ, contrahat matrimonium nomine ejuſdem mandantis? Reſp. Matrimonium eſſe nullum, quia in negotiis civilibus valent geſta per Procuratorem revocata, quando revocatio nec Procuratori, nec parti nota eſt, *leg. ſi mandatum, ff. mandati*, tamen ſecus eſt in matrimonio, & ratio diverſitatis eſt, quia in temporalibus & mere politicis Reſpublica ſupplere poteſt conſenſum contrahentium, non autem in Sacrameno matrimonii, de cujus eſſentia eſt, ut interveniat verus, & realis conſenſus conjugis, Tamb. *d. cap.* 4. §. 1. *n.* 5. 6. *&* 7.)

3957 Item, ſi expedito mandato, antequam Procurator contrahat, mandans fiat amens, tutius eſt aſſerere, quod matrimonium ſit nullum, Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſolut.* 240. Tambur. *de Matrimon. tract.* 4. *cap.* 4. *a num.* 11. Clericatus *cap.* 141. *num.* 11. quia deficit verus conſenſus realis. Sermo autem eſt de vera amentia; minime de phreneſi ad tempus: hæc namque (ut recte advertunt relati Doctores) æquiparatur ebrietati, quæ hominem a ſtatu humano non amovet.

3958 Et quamvis Tamburin. *citat.* §. 2. cum Caſtropal. teneat, poſſe matrimonium contrahi per epiſtolam, qua Sponſus ſcribat ſponſæ, *ſe eam ducere in uxorem;* recte ait Clericatus *cap.* 142. *numer.* 12. hunc modum non eſſe practicandum; tum quia utriuſque conſenſus præſtari debet coram Parocho, & teſtibus, ad quod non videtur ſufficere epiſtola; quam quia hic modus eſt expoſitus fraudibus, & falſitati, Ita ille.

DE TRIBUS BONIS MATRIMONII.

3959 F*Ines primarii*, ſeu *bona* ad ſubſtantiam matrimonii ex inſtitutione Chriſti requiſita, ſunt tria, videlicet, *Sacramentum, fides, & proles*, adeoque, ut quis valide contrahat, neceſſe eſt, ut ſaltem implicite intendat ſe obligare ad indiſſolubilitatem, ſeu perpetuitatem, ad fidem ſervandam conjugi, & ad prolem ſtudioſe non impediendam per media illicita, ſed gratanter eam acceptandam, ac religioſe educandam, ſi eveniat ita ut, ſi omnem, aut unam tantum obligationem ex prædictis tribus poſitive excludat, v. gr. ſi poſitive habeat animum non ſe obligandi ad fidem ſervandam, aut ad bonum prolis, etiam per intentionem mente retentam, invalidum ſit matrimonium ex defectu conſenſus, qui eſt de ſubſtantia contractus. Scotus *in* 4. *diſt.* 31. *quæſt. unic.* §. *Ad quæſtionem, litt. A & E. vid. num.* 2450.

3960 Si vero quis, dum matrimonium contraxit, habuit intentionem ſaltem implicitam ſe obligandi ad præfata tria bona, ſed ſimul habuit animum talem promiſſionem & obligationem non ſervandi, mortaliter peccavit; ſed validum eſt matrimonium. Exemplum: Puella parturientium doloribus exterrita, quando matrimonium contraxit, habuit ſaltem implicite animum ſe obligandi ab bonum prolis, ſed ſimul habuit intentionem hujuſmodi obligationem non exequendi, ſed impediendi; & in effectu ſtudioſe ſumpſit medicinam ſterilitatis inductivam: peccavit quidem, ſed validum eſt matrimonium; Scotus *citat. & diſt.* 30. *quæſt.* 2. *art.* 2. Div. Bonavent. *in* 4. *diſt.* 31. *artic.* 1. *quæſt.* 3. D. Thomas *in* 4. *diſt.* 31. *quæſt.* 1. *art.* 3. Tancr. *tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 29. *a nu.* 2. *ad* 7. Tamb. *lib.* 8. *de Matr. tr.* 4. *c.* 2. §. 3. *& cap.* 5. §. 8. Buſemb. *lib.* 6. *tr.* 6. *cap.* 2. *dub.* 1. *n.* 5. *& Comm.*

3961 Ratio eſt, quia intentio ſe obligandi ad ſubſtantialia contractus, ſe tenet ex parte actus primi, & inde eſt de eſſentia contractus: intentio vero obligationem exequendi, ſicut & ipſa executio, ſe tenet ex parte actus ſecundi; actus autem ſecundus accidit actui primo, & ideo ejus defectus non tollit, ſed ſtat cum ſubſtantia contractus, ut in ſimili dixi de juramento, & voto *num.* 1561

3962. Hac ratione plures Sancti validum matrimonium inierunt, & illibatam caſtitatem ſervaverunt, quoniam mutuum dominium corporum ſeparari poteſt ab uſu; pro quo omnino lege Scotum *in* 4. *diſt.* 30. *qu.* 3 *lit. D.* ubi ſatis docte oſtendit, quo pacto validum fuerit matrimonium B. Virginis cum S. Joſeph, & inviolatum caſtitatis votum remanſerit.

CAPUT III.

De conſenſu conditionato.

3969 CErtum eſt ex dictis, conditiones contra tria bona matrimonii irritare matrimonium, quia deſtruunt ejus ſubſtantiam, ſine qua conſiſtere non poteſt.

Unde non valet matrimonium. 1. Sub hac conditione, *Contraho tecum, donec aliam pulchriorem reperiam;* quia eſt contra bonum Sacramenti. 2. *Contraho tecum, ſi te adulterandam tradideris;* quia eſt contra bonum fidei. 3. *Contraho tecum, ſi vitabis generare, vel educare prolem;* quia eſt contra bonum prolis. Clericatus *cap.* 142. *n.* 16. Adeoque ſermo eſt de aliis conditionibus, Pro quibus.

3964 Matrimonium contractum ſub conditione de præſenti, vel præterito; *Tecum contraho, ſi prædium, quod mihi dixiſti, habes, ſi officium a Rege habuiſti*, non ſuſpendit conſenſum, quia vel ita eſt, vel non eſt; ſi ita eſt, contractus eſt validus; ſi non, invalidum. Item non ſuſpendit conſenſum conditio de futuro neceſſario, v. gr. *Te duco, ſi cras ſol orietur;* vel de futuro contingenti certe futuro, v. gr. *Si Antichriſtus naſcetur;* quia ævivalet neceſſario.

3965 Validum eſt matrimonium contractum ſub conditione de futuro contingenti turpi, quæ non ſit contra ſubſtantiam, ſeu tria bona matrimonii: v. gr. *Duco te, ſi prædium alienum, quod invito domino detines, non reſtituas.* Vel ſub conditione impoſſibili: quia hæ conditiones habentur pro non adjectis, *ex c. fin. de condit. appoſ.*

3966 Matrimonium initum ſub conditione de futuro contingenti honeſto: v. gr. *Te duco ſi tuus pater conſenſeris, dotaverit &c.* eſt validum poſita conditione. Sed conditione purificata, probabilius eſt, quod requiratur novus conſenſus abſolutus coram Parocho; quia prior, licet fuerit per verba de præſenti, cum fuerit conditionatus, fuit imperfectus, ac proinde habet rationem ſponſalium. Ita Tamb. *tom.* 2. *pag.* 144. *n.* 5. cum Diana contra Sanchez, Lugo, & alios, qui non requirunt novum conſenſum, ac proinde tenent, quod prior conſenſus conditionatus fieri debeat coram Parocho, & teſtibus, quia habet rationem matrimonii: *v. n.* 2045.

3967 Hæc tamen ſint dicta pro intelligentia valoris matrimonii: cæterum in praxi nullo pacto conditiones ſunt a Parocho permittendæ; quod ſi aliqua ſit conditio purificanda, expectare faciat, & ea purificata, per conſenſum abſolutum contrahant.

CAPUT IV.

De ſolemnitatibus Matrimonii.

3968 SOlemnitates Matrimonii aliæ ſunt ſubſtantiales, ſine quibus invalidum redditur matrimonium: talis ex jure Trid. eſt præſentia Parochi, & duorum teſtium. Aliæ accidentales, ſine quibus validum eſt, ſed illicitum Matrimonium: tales ſunt denunciationes, & benedictio.

DENUNCIATIONES

3969 FAciendæ ſunt a Parocho, vel ab alio de commiſſione Parochi, in Parochia utriuſque contrahentis, tribus diebus feſtivis, ſed non immediatis, puta tribus Dominicis: poſſe tamen tribus diebus feſtivis immediatis, v. gr. tribus feſtis Paſchatis, tenent plures; ſed praxis eſt de mediatis.

3970 Poſſunt fieri infra Miſſarum ſolemnia, vel tempore concionis, aut alio tempore.

3971 Denunciationes obligationem ſub mortali inducunt, ut qui ſcit impedimentum aliquod, teneatur illud revelare, etiam ſi ſciat ſub ſecreto naturali, aut ſit occultum: ut *in tom. 2. num. 61.* excepto ſecreto Sacramentali.

3972 Qui poſt factas denunciationes, intra quatuor menſes matrimonium non contraxit, non poteſt contrahere, niſi novas denunciationes permittat arbitrio Epiſcopi. Ex declar. Card. Fenech. *de debito*; quia intra tam longum tempus potuit impedimentum aliquod, maxime affinitatis, de novo contrahi.

3973 Denunciationes omittere ſine diſpenſatione Epiſcopi, eſt mortale, niſi omittatur ſola tertia denunciatio, in caſu quod nullum ſit periculum.

3974 Cauſæ, ob quas poſſunt Ordinarii diſpenſare, ad duo genera reducuntur. 1. Si adſit probabilis ſuſpicio, ne matrimonium malitioſe impediatur. Ex Trid. *Seſſ. 24. cap. 2. de reform.* 2. Si immineat grave periculum animæ, corporis, vel famæ ipſorum contrahentium, Clericatus *cap. 144. num. 4.* qui ſubdit:

(In ſpecie autem a Canoniſtis ſolent notari ſequentes cauſæ, videlicet. Primo, inæqualitas contrahentium, ubi nobilis ducit ignobilem, dives pauperem, ſenex juvenem. Si concubinarius in articulo mortis velit in uxorem ducere concubinam ad legitimandam prolem; quo caſu Parochus diſpenſare poteſt, ſi tempus non permittat acceſſum ad Epiſcopum, vel Vicarium. Tertio, ſi puella ſit ſub tutore, qui malitioſe differat ejus matrimonium. Quarto, ſi puella deflorata fuerit a ſponſo, quem timor ſit, ſi differatur, eam amplius non eſſe ducturum. Quinto, ſi immineat tempus Adventus, vel Quadrageſimæ, dummodo malitioſe ei approximatum non extiterit. Sexto, ſi matrimonium contrahendum ſit inter Magnates, de quorum nullo impedimento ſatis manifeſte conſtat.)

3975 Quando autem Ordinarius denunciationes diſpenſat, debet examinare extrajudicaliter duos teſtes.

3976 Ad impediendum matrimonium ſufficit unus teſtis etiam ex auditu, qui impedimentum, aut ejus ſuſpicionem denunciet; debet tamen teſtimonium eſſe juratum, quamvis ſecretum. Et tunc Ordinarius debet ſuperſedere, & interim debitas diligentias pro veritate adhibere.

ADDITIO.

Non erit abs re hic addere Conſtitutionem Benedicti XIV. de matrimoniis ſecretis, & quæ ſine denunciationibus fiunt. Eſt autem hujuſmodi.

EPISTOLA ENCYCLICA

Super Matrimoniis Secretis.

Satis Vobis compertum eſſe non dubitamus, *Venerabiles Fratres*, eam ſemper fuiſſe piæ Matris Eccleſiæ vigilem curam, ut Sacramentum Matrimonii, *Magnum* ab Apoſtolo nuncupatum, publice, & palam a Fidelibus celebretur. Quod quidem ut diligentius, quam antea factum fuerat, in poſterum ab omnibus obſervaretur, Sancta Tridentina Synodus Lateranenſis Concilii ſub Innocentio III. celebrati veſtigiis inhærendo, præcepit, ut in poſterum antequam Matrimonium contrahatur ter a proprio Contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publice denuntietur; deindeque, nullo legitimo concurrente impedimento, ad illius celebrationem in facie Eccleſiæ coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus Teſtibus præſentibus, rite procedatur. Voluit etiam eadem Sancta Synodus, apud Parochum diligenter Librum cuſtodiri, in quo Conjugum, & Teſtium nomina, dieſque, & locus Matrimonii deſcribantur.

Provide tamen hujuſmodi leges; tanta authoritate ſaluberrime inſtitutæ, prava horum temporum conditione ſenſim prolabi viſæ ſunt, & enerves propemodum reddi, ob matrimonia uſu nimis recepta, quæ occulte adeo celebrantur, ut illorum notitia, quantum fieri poteſt, obliteretur, & in tenebris ignorantiæ perpetuo jaceat conſepulta. In more etenim poſitum eſt, illa celebrari nullis præviis factis Denunciationibus, coram ſolo Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia, adhibita præſentia tantum duorum Teſtium appoſita a Contrahentibus advocatorum, quorum fides nemini illorum eſt ſuſpecta, remque peragi ſæpe extra Eccleſiam, quandoque etiam intra illam, januis tamen occluſis, vel eo temporis momento, quo ſemota alterius cujuſvis præſentia, ſcientia initi Matrimonii, præter Parochi, Contrahentium, Teſtiumque perſonas, alios penitus effugiat.

Quantum a Sacramenti dignitate, & ab Eccleſiaſticarum legum præſcripto occulta hæc Matrimonia, *Conſcientiæ* vulgo nuncupata, ut plurimum abhorreant, ſatis ſuperque conjicere quis poterit, qui mentis aciem ad exitioſos illorum effectus convertat. Hinc enim gravia ortum habent peccata, præſertim vero eorum, qui Divini Judicii interminatione poſthabita, priore Uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia ſpe futuri Matrimonii decepta, & in turpem ſecum vivendi licentiam abducta, palam contrahere promittunt. Quorumdam vero mentem ita pravæ cupiditates excæcant, ut novum contrahere ſecretum Matrimonium audeant poſt alterum ſecreto itidem contractum, & nondum prioris Conjugis morte ſolutum, ſeſeque magno ſcelere polygamos reddant. Alii etiam eo impudentiæ devenere, ut in hujus magni Sacramenti contemtum, poſt primas ſecreto initas, alteras aut publice, aut privatim nuptias contrahendo, ſeſe audacius polygamia pariter innodare non perhorreſcant. Age vero quam gravia, quam nullo pacto ferenda ex his Matrimoniis mala oriantur. Si enim ad quamcumque Matrimonii ſuſpicionem ſummovendam, Virum ſeorſim a Muliere vivere contingat, ſublata eſt illico individua vitæ conſuetudo, & contemtum eſt verbum Domini: *Adhærebit Homo Uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.* Sin hæc vitæ conſuetudo ſervetur, nemo eſt, qui illam criminis non arguat, & utpote deteſtabilem, in ſcandali materiam non traducat. Neque illata per ſcandalum diſpendia rependit ſubſecuta celebratio occulti Matrimonii, quod in tenebris deliteſcit, & ab omnibus ignoratur.

Leviora quoque damna non ſunt, quæ ſuſceptæ Proli irrogantur. Sæpe enim contigit, illam a Parentibus, & a Matre præſertim amotam, nec pie, nec liberaliter inſtitui; ſed incertis fortunæ caſibus objectam relinqui; niſi etiam Parentes ipſi contra naturæ leges, auſu nefario illius vitæ inſidientur. Ubi vero tam immane facinus Parentes deterreat, illoſque ad ſobolem alendam, inſtituendamque humanitas ipſa compellat; alia imminet Liberis ſuſceptis ex occulto Matrimonio lugenda Avitarum facultatum, & Bonorum jactura, pro quorum poſſeſſione aſſequenda quamvis clament jura ſanguinis, illis tamen careant neceſſe eſt propter occulta Parentum Matrimonia, & ademtam legitimitatis, & Filiationis probationem. Huic etiam malorum origini ſunt referenda ipſa quoque ſecreta Matrimonia contracta a Filiisfamilias contra Patris juſte diſſentientis voluntatem; ex quibus quam gravia incommoda exoriri ſoleant, neminem latet. Quid plura? Adeo invaluit malitia, ut quandoque in Minoribus Ordinibus conſtituti Penſiones, & Beneficia, ad Divinum cultum, & Eccleſiaſtica munia inſtituta, etiam poſt initum clam Matrimonium retinuerint, ſibique de mammona iniquitatis loculos miſerrime comparaverint.

Deflenda hæc igitur potius uberibus lacrymis, quam latiore calamo explicanda malorum congeries, cum

ex hac Apoſtolicæ Sedis ſpecula omnes ſibi vindicet noſtræ vigilantiæ curas; temperare non poſſumus, quin Vos ipſos, Ven. Fratres, in partem noſtræ ſollicitudinis evocantes, veſtram pietatem, & zelum excitemus ad cuſtodiendas vigilias noctis ſuper Grege Vobis credito, quem luctuoſa horum temporum conditio in diſcrimen abducit. Primum itaque periculi non infrequens occaſio Vos reddat difficiliores ad remittendum Publicationes, a quibus contracturi Matrimonium ſæpe per malitioſam ſuggeſtionem petunt diſpenſari. Quam caute, ſolerterque oporteat ea in re Epiſcopos verſari, non obſcura Vobis a Concilio Tridentino exhibentur argumenta. Si enim (ait eadem Sancta Synodus) probabilis fuerit ſuſpicio, Matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi præceſſerint Denunciationes, tunc vel una tantum Denunciatio fiat; vel ſaltem Parocho, & duobus teſtibus præſentibus Matrimonium celebretur, & deinde ante illius conſummationem Denunciationes in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt impedimenta, facilius detegantur. Præterea licet Epiſcopo relictum ſit omnimode ſuper Denunciationibus diſpenſare, hæc tamen facultas, non a ſola Diſpenſantis voluntate pendet, ſed a Tridentino coercetur arctis prudentiæ, diſcretique arbitrii legibus; quod idem eſt, ac legitimam cauſam diſpenſationis requirere.

Parem quoque, imo fortaſſe majorem vigilantiam neceſſe eſt a Vobis adhiberi, ne poſt remiſſas Denunciationes celebretur Matrimonium coram Parocho, vel alio Sacerdote ab ipſo Parocho, vel a Vobis deputato, præſentibus duobus, vel tribus Teſtibus confidentibus, ne ulla celebrationis notitia, vel rumor oriantur. Id enim ut ad præſcriptum Sacrorum Canonum licite fieri poſſit, non ſatis eſt obvia quævis, & vulgaris cauſa, ſed gravis, urgens, & urgentiſſima requiritur. A Sacro Noſtræ Pœnitentiæ Tribunali, eo potentiſſimum caſu fit poteſtas ita celebrandi Matrimonium, quo Vir, & Fœmina in figura Matrimonii publice degentes, & de quibus nulla viger criminis ſuſpicio; in occulto tamen Concubinatu perſeverent: Facile enim quiſque conjiciet, quam abſonum eſſet, eos, a ſtatu damnationis per gratiam Sacramenti revocandos, ad publice contrahendum Matrimonium præviis Denunciationibus compelli. Hanc vero praxim Vobis duximus proponendam, non quia Diſpenſatio præmiſſo caſui ſolum congruat, cum alii ſimiles, & fortaſſe urgentiores eſſe poſſint, in quibus diſpenſari expediat; ſed quia Veſtri Paſtoralis Officii partes verſari debent in ſedulo inveſtiganda legitima, & urgenti cauſa Diſpenſationis, ne Matrimonia occulte celebrata luctuoſos habeant exitus, quos intimo cordis mœrore recenſuimus.

Hunc porro in ſcopum Vos hortamur, & impenſe admonemus, ut Perſonarum Matrimonium ſecreto contrahere petentium diligens fiat a Vobis inquiſitio: An ſcilicet ejus qualitatis, gradus, & conditioni ſint, quæ id probe expoſcant; An ſint ſui, vel alieni juris; An Filiifamilias, quorum nuptiæ Patri juſte diſſentienti ſint inviſæ: ab Epiſcopali etenim, quod geritis, munere nimium eſſet alienum, facilem præberi Filio inobedientiæ occaſionem; An res ſit de Perſonis Eccleſiaſticis, licet in Minoribus Ordinibus conſtitutis, Penſiones, & beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, ut deteſtabilis illorum retentio in ſtatu Uxorato congruis remediis poſtea compeſcatur. Potiſſimum vero curet Veſtra ſollicitudo, antequam ſecreti Matrimonii licentia concedatur, quod contrahentes clara, & indubia, & a quavis fraude immunia exhibeant documenta ſtatus liberi, ad avertendum ab iis, qui improbi ſunt ingenii, polygamiæ periculum.

Quod attinet ad Miniſtrum ſecreti Matrimoni, volumus ad id munus deputari Parochum alterius ex Contrahentibus, quem notitia Perſonarum, experientia, & diuturnus rerum uſus quovis Sacerdote extraneo peritiorem effeciſſe præſumuntur. Si quæ tamen vobis occurrant circunſtantiæ, quæ alium Sacerdotem loco Parochi expoſcere videantur, gravi impellente cauſa, is Sacerdos a Vobis eligatur, qui probitate, & doctrina, & obeundi muneris peritia commendetur. Uni tamen, aut alteri Sacramenti Miniſtro a Vobis deputando diſtricte præcipiatur, ne Matrimonio interſit, niſi prius paterna charitate Conjuges in Domino monuerit, Sobolem procreandam regenerari quamprimum oportere Sacro Baptiſmatis lavacro; ac Chriſto Judici diſtrictam reddituros eſſe rationem, niſi Filios ut legitimos agnoverint, eoſque pietate, boniſque moribus imbuerint, & frui patientur Bonis temporalibus, a Majoribus in ſupremis tabulis relictis, vel provida legum auctoritate delatis.

Celebrato autem Matrimonio, indilate a Parocho, vel alio Sacerdote, coram quo initum eſt, exhibeatur Epiſcopo illius ſcriptum documentum, cum nota loci, & temporis, Teſtiumque, qui celebrationi interfuerunt. Veſtrum erit poſtea diligenter incumbere, quod ad perennem geſtæ rei memoriam præfatum documentum fideliter tranſcribatur in Libro prorſus diſtincto ab altero, in quo Matrimonia publice contracta de more adnotantur. Hujuſmodi Liber pro Matrimoniis ſecretis appoſite compactus, clauſus, & Sigillis obſignatus, in veſtra Epiſcopali Cancellaria caute erit cuſtodiendus: Et eo tantum caſu reſignari, & aperiri veſtra accedente licentia patiemini, quo alia id genus Matrimonia deſcribi oporteat, vel id ſibi vindicet juſtitiæ adminiſtrandæ neceſſitas, vel demum aliquod documentum ab eo expoſcant verum intereſſe habentes, quibus probationum aliunde petendarum non ſuppetit copia: Sedulo tamen animadvertentes, quod, re abſoluta, denuo claudatur, & Sigillis, ut antea, obſignetur. Fides, ſeu Atteſtationes clam celebrati Matrimonii a Parocho, vel Sacerdote, qui vices Parochi geſſit, exarandæ, Vobiſque exhibendæ, tranſcribantur in dicto Libro, prout jacent de verbo ad verbum a Perſona a Vobis deputanda, quæ apud omnes integritatis, probatique nominis luculentum habeat teſtimonium. Fides vero, & Atteſtationes ipſæ in ſecretiori loco ſartæ, tectæque a Vobis ſerventur.

Quod ſi ex occulto hujuſmodi Matrimonio Prolem naſci contingat, eadem mundetur ſalutari Aqua Baptiſmi in Eccleſia, in qua aliis Infantibus hoc Sacramentum indiſtincte confertur. Et quia ad operiendum clam initum Matrimonium, facile eſt in Libro Baptizatorum nullam fieri mentionem Parentum, & eorum Nomina conſulto reticeri: Volumus, ac expreſſe mandamus, quod a Patre Baptizati, eoque defuncto, ab illius Matre ſuſcepta Proles vobis denuncietur; dictaque Denunciatio fiat vel immediate per Parentes ipſos, vel per literas eorum charactere exaratas, vel per fide dignam Perſonam ab ipſis Parentibus deſignatam, ut certo, & clare vobis conſtet, quod Proles tali loco, & tempore, eſt legitima, licet occulti Matrimonii fœdere procreata. Quæ ſane omnia cum vobis innotuerint, ne illorum excidat memoria, in Libro fideliter deſcribentur ab eo, cui facta Vobis eſt poteſtas adnotandi Matrimonia occulte celebrata. Liber, in quem Baptizatorum, ac utriuſque Parentis nomina referentur, quamvis diſtingui debeat ab altero Matrimoniorum; Eadem tamen diligentia, iiſdemque cautelis in Cancellaria Epiſcopali clauſus, & ſigillis obſignatus, erit cuſtodiendus prout Librum Matrimoniorum caute cuſtodiri ſupra mandavimus.

Quia vero nonnulli deeſſe non poſſunt, qui propriæ conſcientiæ vocibus obſurdeſcant, & noſtris hiſce mandatis parere negligant; debita pœnarum diſtrictione pro modo culpæ a Vobis puniantur. Quinimmo cum ſatis Nobis experientia compertum ſit, in hujuſmodi negotiis homines, in terram oculos declinantes ob humanos reſpectus tardiores effici, & a recta agendi ſemita revocari: Mandamus idcirco, Matrimonia occulta

cu'ta a Vobis evulgari, & nota fieri, ſi certo Vobis conſtiterit, ex aliquo Matrimonio occulto procreatam fuiſſe Sobolem, & Baptizatam ſuppreſſis Parentum nominibus, nulla præſtita Vobis notitia, ut par erat, ab illius Parentibus intra triginta dies a Nativitate numerandos.

Ne autem Contumaces, & Inobedientes violatæ fidei, proditique Secreti Paſtores ſuos inſimulent; ſedulo a Vobis curandum eſt, ut a Parocho, vel alio Sacerdote pro ſecreta celebratione Matrimonii a Vobis deputando, Conjuges clare, & aperte moneantur, ea lege, & pacto illis permitti Secreti Matrimonii celebrationem, ut Soboles inde procreanda non ſolum regeneretur Sacro Baptiſmate, ſed poſt Baptiſma denuncietur Epiſcopo cum nota loci, & temporis adminiſtrati Sacramenti, ac ſincera indicatione Parentum, a quibus ortum habuit, quemadmodum ſupra præmiſſum eſt: Alioquin Matrimonium licet contractum data per Epiſcopum Secreti fide, in lucem proferetur in gratiam Filiorum, & ad propulſandam ab illis gravem, nulloque pacto ferendam jacturam. Volumus denique, ac mandamus Fides, ſeu Atteſtationes Matrimonii clam initi, & Sobolis ex eo procreatæ, excerptas ex dictis Libris, modo, quo dictum eſt, apud Vos caute cuſtodiendis tantam promereri fidem, quantam ſibi alii Libri Parochiales Baptiſmatis, & Matrimonii vindicare conſueverunt.

Hæc a vobis, Ven. Fratres, in hac temporum calamitate obſervari enixe præcipimus ad communem Animarum ſalutem, & ad præſidium Eccleſiaſticæ diſciplinæ, propter invaleſcentem hominum malitiam nova ſemper detrimenta, vel patientis, vel reformidantis. Cæterum noſtris hiſce literis ſublata nolumus ea validiora remedia, quæ huic malo, in diem ingruenti, conſona dignoſcet prudentia veſtra, ad Paſtorale officium cumulate obeundum. Vobis interea paternæ charitatis, & benevolentiæ teſtem, Apoſtolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17. Novembris 1741. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

BENEDICTIO SACRAMENTALIS

3977 SUſcipitur a ſponſis poſt primum matrimonium ratum, ante conſummationem.

Eam omittere ſine cauſa, per ſe non eſt mortale, ſed veniale ſecluſo contemptu, Clericatus *citat. cum Com.* quia benedictio eſt quid ſolum Sacramentale, nec de ejus obligatione conſtat.

In ſecundis nuptiis non ſuſcipitur benedictio, ſi unus ex ſponſis benedictionem ſuſceperat. Sed recte addit Clericatus ſervandam eſſe conſuetudinem.

3978 Tempore Adventus, Quadrageſimæ & interdicti localis generalis, conjuges non ſunt benedicendi: *vid. num.* 4410.

3979 Denique Tridentin. *Seſſ.* 24. *cap.* 1. decernit (Quod ſi quis Parochus, vel alius Sacerdos, ſive Regularis, ſive ſæcularis, etiam ſi id ſibi ex privilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius Parochiæ Sponſos, ſine illorum Parochi licentia, matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo jure tandiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.)

Unde a dicta ſuſpenſione poteſt nonniſi ab Epiſcopo abſolvi.

Si Sacerdos de licentia Parochi alienum Parochianum benedicat, aut ejus matrimonio aſſiſtat, ipſe Sacerdos, & non Parochus ſuſpenſionem incurrit, Clericatus *cap.* 123. *num.* 154. quia Concil. Trid. in aſſiſtentem ſuſpenſionem infligit.

CAPUT V.

De impedimentis Matrimonii.

3980 IMpedimenta ſunt duplicis generis, videlicet *Impedientia* tantum, *& dirimentia*. Priora matrimonium illicitum reddunt, non invalidum. Poſteriora vero illicitum, & invalidum.

IMPEDIENTIA SEX.

3981 *ECcleſiæ vetitum, nec non tempus feriatum:*
Atque catechiſmus, crimen, ſponſalia, votum,
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

1. *Eccleſiæ vetitum* eſt prohibitio Epiſcopi, aut Parochi. 2. *Tempus feriatum*, de quo in *n.* 2937. 3. *Catechiſmus*. Jure antiquo inter baptizandum, & eum tenentem, ſeu pro eo reſpondentem in inſtructione fidei ante Januam Eccleſiæ, oriebatur quædam ſpiritualis imperfecta cognatio; ſed hodie hoc impedimentum eſt ſublatum per Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 2. *vid. n.* 3003.

4. *Sponſalia* contracta cum una impediunt matrimonium cum aliis, niſi prius rite ſint diſſoluta.

5. *Votum* ſimplex caſtitatis impedit matrimonium; & qui cum eo contrahit, peccat, & impeditur a petitione debiti: *ut infra a n.* 4264. de imped. actus conjugalis ex voto. Et licet diſpenſetur ad petendum debitum, mortua uxore, ſemper remaneret allatum impedimentum in ordine ad aliam; nam votum per ſubſequens matrimonium ſuſpenditur, non extinguitur.

6. *Crimen*: crimina impedientia ſunt ſeptem.

Inceſtus, raptus ſponſæ, mors mulieris,
Suſceptio propriæ ſobolis, mors presbyteralis,
Vel ſi pœniteat ſolemniter, aut Monialem
Accipiat, prohibent hæc conjugium ſociandum.

Inceſtuoſi cum conſanguineis conjugis, aut cum propriis, non ſolum contrahunt impedimentum dirimens cum illis perſonis, erga quas orta eſt affinitas ex copula, ſed etiam (ſi inceſtus ſit publicus) in pœnam impediuntur nubere cum omni alia perſona mundi: *ſic Rapiens ſponſam* alienam, nec cum ea, nec cum alia licite contrahere poteſt; *Occidens propriam uxorem*, impeditur ducere aliam. *Suſcipiens in Baptiſmo, aut Confirmatione propriam prolem*, malo animo ad finem contrahendi cognationem ſpiritualem cum propria uxore, & ſic eam privandi jure petendi debitum, in pœnam: mortua uxore, non poteſt licite aliam ducere. *Homicida Sacerdotis* in foro contentioſo convictus impeditur a nubendo. *Pœnitentia publica* impedit, dum durat. *Qui ſcienter cum Moniali profeſſa matrimonium contrahit*, nedum invalide cum ea contrahit: ſed etiam in pœnam delicti impeditur a nubendo cum omni alia muliere.

3982 Ad hæc impedimenta criminum poteſt Epiſcopus diſpenſare. At communis opinio eſt, ea eſſe per non uſum ſublata, ac proinde diſpenſatione non indigere, nec cum iis contrahentes peccare mortaliter. Buſemb. *lib.* 6. *tr.* 6. *c.* 3. *dub.* 1. Leand. *de Matr. tr.* 9. *diſp.* 23. *q.* 12. *q* 2. Sanch. Coninch. & alii apud Maſtr. *diſp.* 25. *q.* 5. *a.* 1.

3983 Quoad quatuor impedimenta, quæ hodie ſunt in uſu,

Vetitum, tempus feriatum, ſponſalia, votum,

Poteſt Epiſcopus diſpenſare in 1. Si prohibitio ſit ab ipſo, aut Parocho ſibi inferiori, & in 2. modo dicto *in num.* 2937. Non poteſt in ſponſalibus, quia eſſet in præjudicium alterius ſponſi. Nec in voto abſoluto, & perfecto caſtitatis, aut Religionis, quia eſt reſervatum Pontifici;

QUÆ-

QUÆRES I.

3984 *Puella vovit Religionem, & Virginitatem, ac ob defectum dotis Monaſterium non reperit: An poſſit nubere?*

REſpond. Vel vovit Virginitatem, ſeu caſtitatem dependenter a Religione, vel independenter: Si independenter, non poteſt nubere, ſed tenetur ad caſtitatem: Si dependenter, poteſt nubere, & non tenetur ad caſtitatem: hujuſmodi eſt. 1. Si vovit Religionem, ut facilius caſtitatem ſervaret. 2. Si ita vovit caſtitatem, ut illam non voviſſet, ſi non ſperaſſet ſe recipiendam in Religionem, & ibi perſeveraturam; tunc, inquam, cadente voto Religionis, cadit votum caſtitatis.

3985 In dubio, an votum caſtitatis ſit dependens a voto Religionis, ſtandum eſt pro libertate, quod ſit dependens, juxta dicta de voto, *num.* 1902. Gobat *tom.* 3. *de voto num.* 304.

QUÆRES II.

3986 *Juvenis vehementer carne vexatus, & frequenter cadens, quamvis advertat nuptias ſibi utiliores, votum caſtitatis emiſit, quod ſæpe violat: An hoc votum ſit invalidum?*

CAſum proponit Gobat *tom.* 3. *de voto a n.* 368. Eſſe invalidum tenent Bonac. *tom.* 2. *diſput.* 4. *quæſt.* 2. *part.* 1. *num.* 26. Gobat *cit.* & apud ipſum Ledeſma, Homobonus, Trull. & alii nonnulli. Idem dicunt de voto Religionis, non nubendi, &c. quia in his circumſtantiis votum non eſt de meliori bono, *vid. n.* 1816.

Hanc opinionem firmare conatur Gobat aliis duobus caſibus.

PRIMUS

3987 *An conjugatus impeditus a petitione debiti ob votum, aut inceſtum, aut cognationem ſpiritualem, poſſit petere, quoties vehementibus carnis ſtimulis agitatur, ne exponatur periculo labendi in peccata luxuriæ?*

AD quod licet communior ſententia neget; affirmat Quintanadvennas, quia ſicut votum, ſic ejus obſervatio eſſe debet de meliori bono; unde licet in principio fuerit validum, ceſſat obligare, quoties obſervatio non eſt de meliori bono; & lex humana non eſt crudelis, nec eſt vinculum iniquitatis. Unde tunc nec lex, nec votum obligat; quia obſervatio voti eſt cum periculo proximo labendi in peccata luxuriæ ab intrinſeco malæ; non obſervatio vero, videlicet petitio debiti, non eſt ab intrinſeco mala, ſed ab extrinſeco, ex voto, aut lege humana; adeoque tunc obſervatio non eſt de meliori bono, ſed e contra.

3988 Tum quia conjux (ait Gobat) impeditus voto caſtitatis, aut inceſtu cum conſanguinea ſuæ uxoris, licite petit ab hac debitum, quando videt periculum incontinentiæ illius: ita quando videt proprium. Quam ſententiam tenet Quintanadvennas, etiam ſi faciliter diſpenſatio obtineri poſſet, quia fundatur in hoc, quod tunc ceſſat obligare lex, aut votum.

3989 Cæterum hæc ſententia non eſt practicanda, niſi in caſu, quo non poſſit tunc diſpenſatio ad petendum obtineri, & periculum ſit in mora, tunc ſolum habere poteſt locum epikeja.

SECUNDUS

3990 *An conjugatus poſſit vovere ſe non petiturum debitum, & poſtea concumbere in eodem lecto?*

REſpond. Stephan. a S. Paulo, & Franc. Bonæ ſpei, apud Gobat *cit. Tale votum valere ſolum pro ea parte, qua vovens poteſt licite vitare occaſiones proximas illud infringentes; nam qui vovit unum, vovit virtualiter alterum*, utpote ab eo inſeparabile. Unde ſi ille cognoſcit, cubitum in eodem lecto eſſe ſibi periculum proximum labendi in peccata luxuriæ, ſi non petat; & non poſſet licite non concumbere, quia conjux non conſentit, ſed vult concumbere: tunc votum pro ea parte eſt nullum, ſicut votum de non concumbendo; adeoque tunc votum de non petendo debitum non obligat, quia a debiti petitione ſine peccato abſtinere non poſſet; tunc namque vel deberet negare cubitum in eodem lecto, quod ſine peccato negare non poteſt, conjuge illum volente; ſicut ſine peccato redditionem debiti negare non poteſt conjuge illam volente, vel deberet concumbere, & ſic ſe exponeret periculo proximo labendi in peccata luxuriæ; quod pariter ſine peccato facere non poſſet.

Ita fere diſcurrunt.

QUOAD CASUM AUTEM PRINCIPALEM DE JUVENE,

3991 COmmunior ſententia docet, votum caſtitatis, Religionis, non nubendi, ab eo ſub allatis circumſtantiis emiſſum eſſe validum. Leander *de voto tract.* 1. *diſput.* 13. *quæſt.* 6. Suarez, & alii: *quia tota illa difficultas provenit ex ſola diſpoſitione ſubjecti, cooperante libera voluntate ejus*, minime ex parte materiæ voti; *fidelis autem Deus eſt* (ait Apoſt. ad Corinth. 10.) *qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis; ſed faciet etiam cum tentatione proventum, ut poſſitis ſuſtinere*. Et eidem Apoſt. roganti a vehementibus ſtimulis carnis liberari, non indulſit Deus, ſed reſpondit, 2. ad Corinth. 12. *Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur*.

3992 Quod ſi ita non eſſet, nulla eſſet profeſſio emiſſa ab eo, qui erat tentationibus vehementer vexatus: Et obligare delineret, ſi talis vexatio de novo contingeret Religioſo ita diſpoſito, ut ſub ea profeſſionem non emiſiſſet; & ſic ſpoliarentur Religioſorum clauſtra; quod nemo dicit.

3993 Talis igitur difficultas dat cauſam ad diſpenſationem petendam.

3994 Gobat autem addit, aliam opinionem non eſſe ſpernendam; & propterea (ait) ſi juveni illi offerretur matrimonium, quod recuſare non poſſet ſine prudenti timore ſe alium aptum brevi non reperturum, illud non denegarem ſine diſpenſatione, dummodo contraheret cum animo illam quamprimum petendi, ſaltem ad cautelam. Ita Gobat *citat.*

IMPEDIMENTA DIRIMENTIA

3995 ANte Trid. erant duodecim, Trident. addidit alio duo, & ſunt *Raptus & Abſentia Parochi & duorum teſtium*; adeoque modo ſunt quatuordecim, his expreſſa verſibus:

Error, conditio, votum, cognitio, crimen,
Cultus diſparitas, vis, ordo, ligamen, honeſtas.
Si ſis affinis, ſi forte coire nequibis.
Si Parochi, & duplicis deſit præſentia teſtis.
Raptave ſit mulier, nec parti reddita tutæ.
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant: *vid. num.* 3358.

3996 Quinque ſunt inducta jure naturæ, & ſunt, *Error, impotentia perpetua, conſanguinitas in primo gradu lineæ rectæ*, puta matris cum filio, pater cum filia, *vis, & ligamen*, quæ ſunt diſpenſabilia, & locum habent in matrimoniis infidelium. Reliqua ſunt inducta jure Eccleſiaſtico, adeoque ſunt diſpenſabilia a ſummo Pontifice, & locum non habent in matrimoniis infidelium: quia juriſdictioni Eccleſiæ, ejuſque legibus non ſubjiciuntur; *v. de Imped. Cognat. num.* 4042.

I. ERROR

3997 ESt duplex: *In ſubſtantia perſonæ, & in qualitate perſonæ. In ſubſtantia perſonæ*, cum

 quis